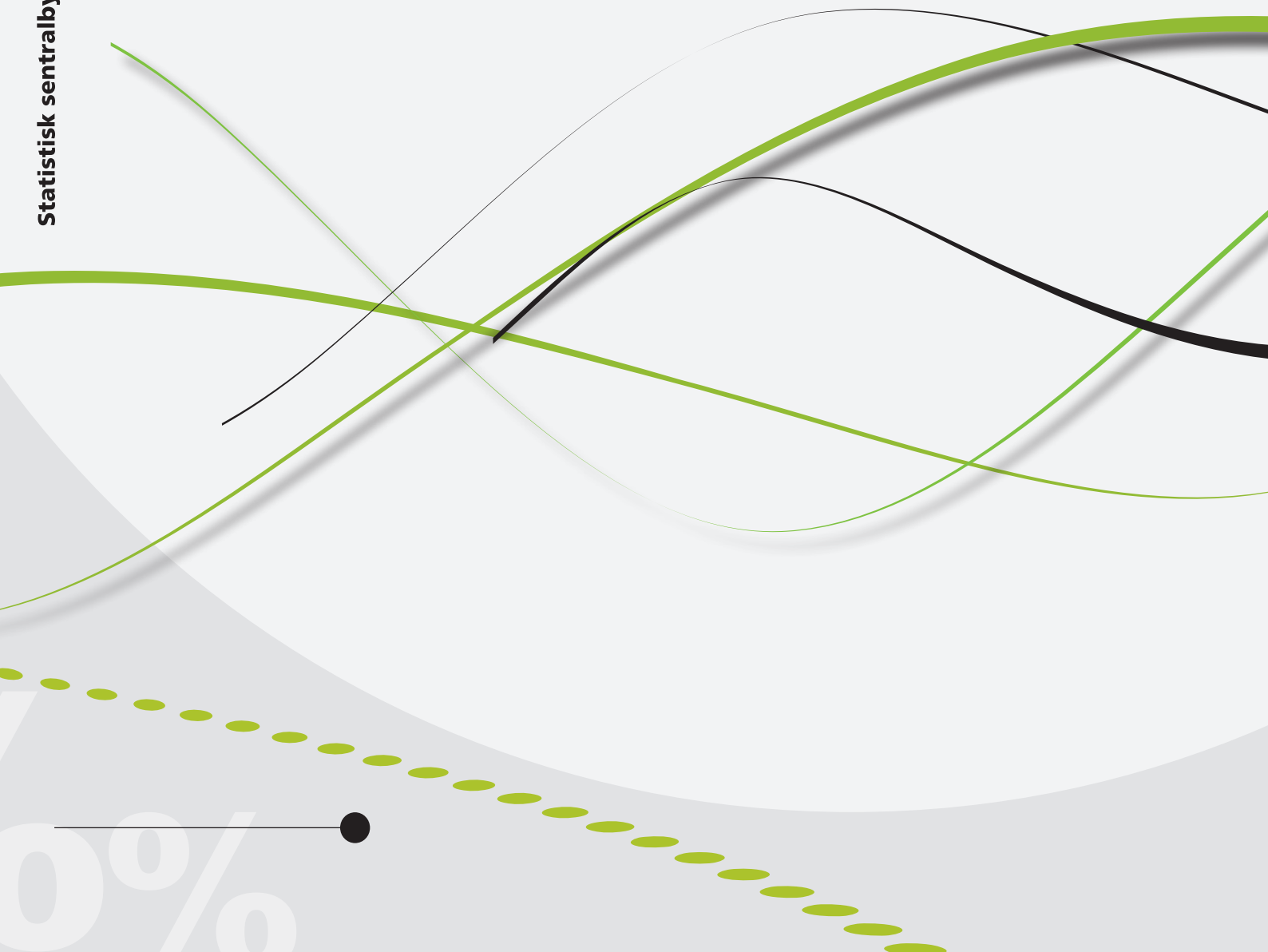

Vebjørn Aalandlid og Arvid Lysø

Innvandrere og kommunestyrevalget i 2011

Vebjørn Aalandslid og Arvid Lysø

Innvandrere og kommunestyrevalget i 2011

	Standardtegn i tabeller	Symbol
© Statistisk sentralbyrå	Tall kan ikke forekomme	.
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal	Oppgave mangler	...
Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.	Oppgave mangler foreløpig	...
Publisert mai 2013	Tall kan ikke offentliggjøres	:
	Null	-
ISBN 978-82-537-8691-9 (trykt)	Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
ISBN 978-82-537-8692-6 (elektronisk)	Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
ISSN 0806-2056	Foreløpig tall	*
Emne: Valg	Brudd i den loddrette serien	—
	Brudd i den vannrette serien	
Trykk: Statistisk sentralbyrå	Desimaltegn	,

Forord

I denne rapporten gir vi en samlet oversikt over innvandrere og deres norskfødte barns deltakelse, stemmegivning og representasjon ved kommunestyrevalget i 2011. SSB har siden 1987, i samarbeid med Institutt for samfunnsforskning (ISF), gjennomført manntallsundersøkelser for å avdekke valgdeltakelsen blant innvandrere. Ved de første valgene omfattet dette bare utenlandske statsborgere, men etter hvert omfattet disse undersøkelsene også norske statsborgere med innvandrerbakgrunn. Fra 2003 har SSB samlet inn informasjon om innvandreres representasjon på kommunevalglistene og hvor mange som har blitt valgt inn i norske kommunestyrer og fra 2007 har det også blitt gjennomført undersøkelser av innvandrers stemmegivning. I denne rapporten oppsummerer vi hovedfunn fra alle disse undersøkelsene og trekker også noen linjer tilbake i tid. Rapporten er skrevet av Arvid Lysø og Vebjørn Aalandslid. Takk til Paul Inge Severeide og Minja Dzamarija for gode innspill. Særlig takk til Tove Bergseteren som har bidratt med tabeller.

Arbeidet er finansiert av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD).

Statistisk sentralbyrå, 7. mai 2013.

Hans Henrik Scheel

Sammendrag

Antallet stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn har hatt en markert økning i løpet av de siste valgene. Bare fra 2007 til 2011 har tallet økt med mer enn 100 000. Til sammen var det ved valget i 2011 vel 390 000 stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn. Noe over halvparten av disse hadde bakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika, Europa utenfor EU/EØS. Denne inndelingen er forkortet til Asia, Afrika etc. i senere bruk i denne rapporten (se kapittel 2 for nærmere definisjoner). Av enkeltland kom flest fra Pakistan, fulgt av Vietnam, Irak og Iran. Stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn fra Asia, Afrika etc. er yngre enn den øvrige befolkningen, over halvparten er under 40 år. De bor i større grad i sentrale strøk og i de store byene. Aller flest i Oslo, der 36 prosent av alle stemmeberettigede fra Asia, Afrika etc. bor. Stemmeberettigede med denne bakgrunnen er også konsentrert om noe store enkeltland, seks av ti stemmeberettigede fra Asia, Afrika etc. kommer fra en av de ti største landgruppene.

Stadig lav valgdeltakelse – men økning for somaliske statsborgere

Valgdeltakelsen blant innvandrere fra Asia, Afrika etc. er lav og varierer mye mellom forskjellige landgrupper, men for alle land er den lavere enn for befolkningen generelt. Valgdeltakelsen øker med økt botid for flere grupper, men ikke for alle og mindre enn ved tidligere valg.

Norske statsborgere med innvandrerbakgrunn har gjennomgående en høyere valgdeltakelse enn de utenlandske statsborgerne. Blant norske statsborgere med bakgrunn fra Asia, Afrika, etc. deltok 40 prosent i 2011, opp 3 prosentpoeng fra forrige kommunevalg. Blant utenlandske statsborgere, deltok bare 33 prosent. Det var stor variasjon mellom de ulike landgruppene. Klart høyest valgdeltakelse i denne gruppen finner vi blant somaliske statsborgere hvor 51 prosent stemte. Dette er en framgang fra forrige valg hvor 36 prosent deltok, som igjen var en klar framgang fra valget i 2003 hvor bare 23 prosent deltok.

Flertallet av innvandrere stemmer på venstresiden

Innvandrere stemmer på partiene på venstresiden i større grad enn resten av befolkningen. AP, SV og Rødt fikk hele sju av ti stemmer avgitt av innvandrere ved valget i 2007, men dette er redusert i 2011 med fem prosentpoeng til 65 prosent. Tilbakegangen skyldes en nedgang i støtten til SV, da Aps dominans fortsatt er sterk blant innvandrere. Nær seks av ti med innvandrerbakgrunn stemte på Arbeiderpartiet.

Innvandrere blir også representert av partiene på venstresiden. Tre av fire representanter med innvandrerbakgrunn ble innvalgt for Arbeiderpartiet, SV og Rødt. Til sammenligning fikk disse partiene til sammen 35 prosent av alle representanter valgt ved kommunestyrevalget.

Innvandrere er ikke underrepresentert i norske kommunestyrer

Innvandrere med bakgrunn fra Asia, Afrika utgjorde vel seks prosent av alle stemmeberettigede ved valget, men fikk bare valgt inn i underkant av to prosent av alle kommunestyrerepresentanter, slik at ved første øyekast kan det se ut til at innvandrere er underrepresentert i det norske lokaldemokratiet. Men om vi tar hensyn til den underliggende befolkningssammensetningen, er innvandrere bedre representert. Flertallet av innvandrere i Norge bor i de sentrale østlandskommunene og i de store byene og i disse kommunene er de overrepresentert i forhold til befolkningsstørrelsen. Til sammen var innvandrere overrepresentert i 45 kommuner - og i disse 45 kommunene bor også 56 prosent av alle stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn. Slik at mer enn halvparten av landets innvandrere med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. bor i en kommune hvor de er overrepresentert i sitt lokale kommunestyre.

Abstract

Over the last elections there has been a steady increase in the number of persons with immigrant background who are entitled to vote. From 2007 to 2011 the number has increased with more than 100 000 persons. In total around 390 000 persons with immigrant background were entitled to vote in the local elections in 2011. Around half of these had their background from Asia, Africa, Latin-America and Europe outside of the EU/EEA. For practical reasons this group of countries is abbreviated to Africa, Asia etc. for later use in this report. Of single country backgrounds immigrants from Pakistan comprised the largest group, followed by Vietnam, Iraq and Iran. Migrants with background from Asia, Africa etc. who are entitled to vote are in general younger than the part of the population without immigrant background. More than half are younger than 40 years old. They live to a larger degree in the urban parts of the country in the big cities. Most live in Oslo where 36 per cent of all immigrants with background from Asia, Africa reside.

Consistent low electoral turnout – but with an increase for Somali citizens

The electoral turnout among immigrants from Asia, Africa etc. is low, and although it varies markedly among the different groups, for all country backgrounds it is lower than the turnout in the population without immigrant background. In general the electoral turnout increases with years of residence, but not for all groups, and the increase is less notable compared to earlier elections. Norwegian citizens with immigrant background have a higher electoral turnout compared to foreign citizens. Among Norwegian citizens with background from Asia, Africa etc. around 40 per cent of those eligible to vote participated, this was 3 percentage points higher turnout compared to the election in 2007. Among foreign citizens only 33 per cent participated, we find the highest turnout in this group among Somali citizens where 51 per cent participated. This was a marked increase from 36 per cent turnout in 2007 and 23 per cent turnout in 2003.

Immigrants vote to the left

Immigrants have a markedly more left leaning voting pattern compared to the population without immigrant background. The Labour Party, the Socialist Left Party and the Red Party received 70 per cent of the votes cast by immigrants in the 2007 election although this share was reduced to 65 per cent in 2011. The decrease came as Social Left Party lost support among immigrants; however the support for the Labour Party is still strong with a support of 58 per cent of immigrants. Immigrants are also represented by the left wing parties in the municipality councils. Among those with immigrant background, three out of four members in the municipal councils were elected on electoral lists representing the Labour Party, Socialist Left Party and the Red Party whereas in the regular election these three parties only won 35 per cent of the representatives.

Immigrants are not underrepresented in the municipal councils

Immigrants with background from Asia, Africa etc. comprised around six per cent of persons eligible to vote in the local elections, whereas only two per cent of all municipal council members had this background, so at first glance this could indicate that immigrants are underrepresented in the local municipal councils. However if we take into account the underlying demographic composition of the immigrant population, immigrants are better represented. The majority of immigrants live in the central municipalities in the eastern parts of Norway as well as in the major cities and in these municipalities immigrants are well represented. In total immigrants were overrepresented in 45 municipalities – and in these 45 municipalities - 56 per cent of all immigrants eligible to vote reside. Thus more than half of the immigrants in Norway with background from Asia, Africa etc. live in a municipality where they are overrepresented in their local municipal council.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Innledning	7
2. Hvem er innvandrere, hvem har stemmerett og hvem kan velges?	8
2.1. Hvem er innvandrene?	8
2.2. Hvilke datakilder er brukt?	10
3. Stemmeberettigede	12
4. Valgdeltakelse	15
4.1. Høyest valgdeltakelse blant somaliske statsborgere	16
4.2. Unge innvandrere har (som unge i resten av befolkningen) lav valgdeltakelse.....	18
4.3. Kvinner noe mer aktive enn menn	19
4.4. Deltakelsen øker fortsatt med botid, men mindre enn ved tidligere valg	20
4.5. En ubrukt mulighet til å påvirke	21
5. Stemmegivning	22
6. Listekandidater	23
6.1. Flere kvinnelige listekandidater	23
6.2. Ap øker mest i antall.....	24
6.3. Syv av ti irakere på venstresidens lister	25
7. Kommunestyrerepresentanter	27
7.1. 172 av listekandidatene fra Afrika, Asia etc. ble innvalgt.....	27
7.2. To av tre representerer Arbeiderpartiet	27
7.3. Flest ble innvalgt i Oslo	29
7.4. Er innvandrere fra Asia, Afrika etc. underrepresentert?	29
7.5. Hvordan slår stemmetillegget ut for partiene?	30
8. Avslutning	32
Kilder	33
Vedlegg A: Tabeller	34
Figurregister	36
Tabellregister	37

1. Innledning

Denne rapporten gir en samlet oversikt over innvandrere og deres norskfødte barns deltakelse, stemmegivning og representasjon ved kommunestyrevalget i 2011. Rapporten vil ha et særlig blikk på innvandrere med bakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Europa utenfor EU/EØS. Denne inndelingen er forkortet til Asia, Afrika etc. i senere bruk i denne rapporten (se kapittel 2 for nærmere definisjoner).

Det har vært en stor økning i antallet stemmeberettigede innvandrere, og ved valget i 2011 utgjorde innvandrere 10,2 prosent av alle stemmeberettigede. I Oslo var det 2,5 ganger så mange, 25 prosent. Som for de siste valgene er tallet på stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn i sterk vekst, som følge av økt innvandring. I hvor stor grad klarer de demokratiske institusjonene å speile dette mangfoldet? Og i hvor stor grad deltar innvandrere i de demokratiske prosessene? Vi skal prøve å svare på dette gjennom å bruke de valgdata SSB har samlet inn i forbindelse med kommunevalget i 2011.

Tidligere valg har vist oss at innvandrere fra Asia, Afrika etc. har vært relativt godt representert i kommunestyrene i flere av de store byene, og i kommuner der det bor en høy andel som tilhører denne innvandrergruppen (Aalandslid og Tronstad 2005, Aalandslid 2008). I denne rapporten vil vi bruke listekandidatene og de innvalgte kommunestyrerepresentantene og peke på hvilke faktorer som avgjør om en listekandidat blir valgt inn eller ikke. Hvorvidt en gruppe blir representert avhenger også av valgdeltakelse og stemmegivning i den samme gruppa. Fra tidligere valg vet vi at innvandrere fra Asia, Afrika etc. har hatt langt lavere valgdeltakelse enn det vi finner i befolkningen i alt, slik at det potensial for innflytelse som ligger i gruppens størrelse ikke har blitt utnyttet. Den første delen av rapporten er viet en gjennomgang av valgdeltakelsen og stemmegivningen blant personer med innvandrerbakgrunn fra Asia, Afrika etc.

Kort oversikt over innholdet i rapporten

I kapittel 2 gjennomgår vi viktige begreper og inndelinger i denne rapporten. Flere valgtekniske termer forklares. Vi gir også en kort beskrivelse av de datakilder som er brukt. I kapittel 3 gir vi en oversikt over stemmeberettigede innvandrere fra Asia, Afrika etc., både som andel av befolkningen i alt og en beskrivelse av de største landgruppene. I forkant av valget i 2011 publiserte SSB foreløpige tall over stemmeberettigede innvandrere. I denne rapporten bruker vi de endelige tallene. I kapittel 4 viser vi valgdeltakelsen blant innvandrere fra Asia, Afrika etc. SSB har tidligere gitt ut tall for dette, men da med fokus på alle innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre (tidligere kalt innvandrerbefolkningen). Vi viser også utviklingen i valgdeltakelse over tid, tilbake til de første manntallsundersøkelsene gjennomført på 1980-tallet. I det femte kapittelet gir vi en kort gjengivelse av stemmegivningen blant innvandrere. I det påfølgende kapittelet handler det om listekandidater. Kapittel syv gir en oversikt over de kandidater som ble innvalgt som kommunestyrerepresentanter og prøver å vise en sammenheng mellom listekandidatene og de valgte representantene. I avslutningskapittelet oppsummerer vi og setter sammen hovedfunnene i rapporten.

2. Hvem er innvandrere, hvem har stemmerett og hvem kan velges?

2.1. Hvem er innvandrerne?

Tidligere skilte SSB mellom vestlige innvandrere (med landbakgrunn fra Vest-Europa (utenom Tyrkia), Nord-Amerika og Oseania) og ikke-vestlige innvandrere (med landbakgrunn fra Asia med Tyrkia, Afrika, Sør- og mellom Amerika og Øst-Europa). Dette skillet gikk SSB bort fra i 2008. Når innholdet i kategoriene ble endret, kan vi ikke lenger bruke de samme navnene på kategoriene. I denne rapporten bruker vi følgende dikotomi: **EU-land etc./ Asia, Afrika etc.**

1. EU/EFTA-land, Nord-Amerika, Australia og New Zealand. Disse omtaler vi i denne rapporten som EU-land etc.
2. Europa utenom EU/EFTA, Asia (inkl. Tyrkia), Afrika, Sør- og Mellom-Amerika og Oseania utenom Australia og New Zealand. Disse blir omtalt som Asia, Afrika etc.

Vi bruker betegnelsen **innvandrer** om personer som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre, og som selv har innvandret til Norge. Norskfødte med innvandrerforeldre, er de som er født i Norge av to innvandrere, og som i tillegg har fire besteforeldre som er født i utlandet.

På ssb.no finnes statistikk over stemmeberettigede, valgdeltakelse, listekandidater og kommunestyrerepresentanter for *alle* innvandrere og personer født i Norge med innvandrerforeldre uavhengig av landbakgrunn:

<http://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvbef>

Hvem står i valgmanntallet og kan velges til kommunestyret?

Norske statsborgere som ville ha fylt 18 år innen utgangen av valgåret og som er, eller noen gang har vært, folkeregisterført som bosatt i Norge, og som ikke har mistet stemmeretten etter Grunnloven § 53, har stemmerett.

Stemmerett har også utenlandske statsborgere som oppfyller de øvrige kravene dersom de har stått innført i folkeregisteret som bosatt i Norge de tre siste årene før valgdagen, eller er statsborger i et annet nordisk land, og er blitt folkeregisterført som bosatt i Norge senest 30. juni i valgåret. Utenlandske statsborgere som melder flytting ut av Norge før valgdagen, mister stemmeretten.

For å kunne stemme må du stå innført i manntallet i en kommune. Alle personer med stemmerett føres automatisk inn i manntallet i den kommunen der de var registrert bosatt pr. 30. juni i valgåret. Dersom du har flyttet til en annen kommune etter 30. juni, er du fortsatt registrert i manntallet og har stemmerett i den kommunen du flyttet fra. Dersom du bor i utlandet, men har vært registrert i folkeregisteret som bosatt i Norge noen gang i løpet av de siste 10 årene, blir du automatisk ført inn i manntallet i den kommunen der du var registrert som bosatt da du flyttet fra Norge. Dersom du ikke har vært registrert bosatt i Norge de siste 10 årene, må du søke din siste bostedskommune om å bli ført inn i manntallet. Om du er innført i manntallet i en kommune, er du også valgbar til en kandidatliste i denne kommunen. Ved stortingsvalg er det bare norske statsborgere som har stemmerett og er valgbare til Stortinget.

Valgoppgjør: hvem blir valgt¹?

Hvor mange representanter det skal være i kommunestyret - altså hvor mange som skal velges - fastsettes av kommunestyret selv. Antallet fastsettes innenfor rammer gitt i kommuneloven og står i forhold til antall innbyggere i kommunen.

¹ Denne delen er hentet fra Kommunal og regionaldepartementets informasjonssider om Kommunestyre- og fylkestingsvalget: www.valg.no

Valgoppgjøret skjer i to omganger: Først avgjøres hvor mange representantplasser det enkelte parti eller gruppe skal ha i kommunestyret eller fylkestinget (mandatfordelingen). Oppgjøret er basert på såkalt forholdvalg. Dette innebærer at representantene som skal velges, blir fordelt forholdsmessig mellom partiene/gruppene etter hvor mange stemmer de fikk ved valget.

Deretter avgjøres det hvilke av kandidatene fra partiet/gruppen som skal ha disse plassene (kandidatkåringen).

Fordelingen av representantplassene mellom partiene/gruppene skjer på grunnlag av en matematisk beregning. Metoden er den samme ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg og kalles "St. Lagües modifiserte metode". Metoden innebærer at man først finner hver enkelt valglistes stemmetall, det vil si hvor mange stemmer listene har fått. Ved fylkestingsvalg må man legge sammen stemmene fra alle kommunene i fylket. Deretter divideres stemmetallene med en tallrekke som begynner på 1,4 og som fortsetter med 3 - 5 - 7 - 9 osv. De tallene som fremkommer ved divisjonene, kalles for kvotienter. Alle kvotientene for alle partiene/gruppene sorteres etter størrelse. Så fordeles representantplassene til de partiene/gruppene som har de største kvotientene. Det første mandatet tilfaller det partiet/gruppen med den største kvotienten, det andre mandatet til partiet/gruppen med den nest største kvotienten osv.

Ved fastsetting av stemmetallet ved kommunestyrevalget, må man også ta i betraktning såkalte slengere. Når en velger gir en personstemme til en kandidat som står på en annen liste enn den vedkommende stemmer på (fører opp en slenger), overføres samtidig en forholdsmessig andel av stemmen til det andre partiet. På denne bakgrunn opererer man ved kommunestyrevalget med et system med "listestemmer".

Hver liste inneholder i utgangspunktet et antall listestemmer som er lik antall representanter som skal velges til kommunestyret. Skal det velges 21 representanter, inneholder listen 21 listestemmer. En velger som gir en personstemme til en kandidat som står på en annen liste, overfører samtidig én av listestemmene til det partiet/gruppen vedkommende stiller til valg for. Det partiet han/hun stemmer på, får da bare 20 listestemmer, mens det partiet slengeren står på, får 1 listestemme ekstra. Ved beregning av stemmetallet ved kommunestyrevalg må man altså sette opp et "slenger-regnskap". Her legger man til listestemmer som følger av at kandidater på listen har fått slengerstemmer fra andre partiers velgere. Slengere avgitt til kandidater på andre lister fører til trekk i antall listestemmer. Det er kandidatens personlige stemmetall som avgjør hvilke kandidater som skal velges inn fra listen, og i hvilken rekkefølge. Hvor stort det personlige stemmetallet til hver enkelt kandidat blir, avhenger av to forhold: Om forslagsstillerne/partiet har gitt vedkommende et tillegg i sitt personlige stemmetall (kandidater med uthevet skrift); Hvor mange velgere som gir vedkommende kandidat en personstemme.

Personlig stemmetillegg

Forslagsstillerne kan være med på å bestemme det personlige stemmetallet til et visst antall av kandidatene ved å gi dem et tillegg i sitt personlige stemmetall. Navnet til disse kandidatene skal stå med uthevet skrift, øverst på stemmeseddelen. Dette markerer at forslagsstillerne har ønsket å prioritere disse foran de øvrige kandidatene. Hvor mange personstemmer stemmetillegget skal utgjøre, avhenger av hvor mange velgere som stemmer på listen. Tillegget skal utgjøre 25 prosent av listens stemmer. Man må altså ta utgangspunkt i hvor mange stemmer listen har fått og finne ut hvor mye 25 prosent utgjør. Har et parti for eksempel fått 100 stemmer, får kandidater med uthevet skift et stemmetillegg på 25 personstemmer.

Personstemmer fra velgerne

Velgerne kan gi én personstemme til så mange av kandidatene på listen de ønsker. Dette gjør de ved å sette et merke ved kandidatens navn på stemmeseddelen. Også

kandidater som står med uthevet skrift, kan få personstemme. Velgerne kan også gi personstemmer til kandidater som står på andre lister enn den de stemmer på (såkalte slengere). Dette gjøres ved å skrive navnet til disse kandidatene i et eget felt på stemmeseddelen.

Det er summen av personstemmer fra velgerne og det eventuelle stemmetillegget fra forslagsstillerne som utgjør kandidatens personlige stemmetall, og som legges til grunn for kandidat kåringen.

2.2. Hvilke datakilder er brukt?

Manntallsundersøkelsen

Datakildene er manntallsundersøkelser gjennomført i forbindelse med Kommune- styre- og fylkestingsvalget i 2011. Populasjonen i 2011, stemmeberettigede norske og utenlandske statsborgere med innvandrerbakgrunn, utgjorde på det tidspunktet omlag 389 000 personer. Av disse ble det trukket et bruttoutvalg på nær 13 000 personer. Utvalget ble trukket stratifisert, med landbakgrunn som stratifiseringsvariabel. I den rapporten har vi hatt hovedfokus på gruppen med innvandrebakgrunn fra Asia, Afrika etc. (se innledning).

Denne trekkemetoden ble valgt for å unngå en overvekt av observasjoner fra de store landgruppene. Det ble trukket 250 personer fra de 10 største landgruppene og 200 personer fra de påfølgende 15 landgruppene. Fra hver av de 7 verdensregionene ble det trukket 200 personer blant de resterende nasjonalitetsgruppene (se tabell 2.1). Utvalget ble trukket på bakgrunn av befolkning av 1.1.2011. Det er derfor noe avvik fra populasjonen på trekketidspunkt og på valgdagen. Det er tatt hensyn til avganger. Personer som er døde eller har utvandret i perioden 31. juni til 10. september har alle blitt fjernet. For at alle landgrupper skal telle like mye som den andelen de utgjør av populasjonen, må resultatene vektet. En liste med opplysninger om de personer som var trukket ut til undersøkelsen ble i forkant av valget sendt ut til alle de kommuner som hadde personer bosatt i kommunen som var med i undersøkelsen. Kommunene ble bedt om å undersøke i manntallet hvorvidt disse personene hadde stemt ved kommunestyre- og fylkestingsvalget. Listene ble deretter bearbeidet og det ble utarbeidet tabeller.

For alle utvalgsundersøkelser vil det være en viss usikkerhet i tallene som det må tas hensyn til i tolkningen av resultatene. Utvalgsundersøkelser er nyttige og effektive for å gjøre anslag om forekomsten av ulike fenomener i populasjonen utvalget er trukket fra. Når slike resultater er anslag, og ikke "sanne" verdier, så er det nettopp fordi bare en del av populasjonen er blitt undersøkt. Så lenge utvalget er trukket tilfeldig, vil det imidlertid være representativt for populasjonen selv om det hefter statistisk usikkerhet ved utvalgsresultatet. Dette fordi tilfeldighetene følger kjente teoretiske fordelinger, noe som innebærer at vi kan tallfeste den statistiske usikkerheten. Vi kan for eksempel beregne statistiske feilmarginer og konfidensintervaller for resultatene. Et konfidensintervall presenterer resultatet i form av et intervall som med en angitt sikkerhet anslår hva resultatet ville blitt hvis man hadde undersøkt alle enhetene i populasjonen. På den måten synliggjøres usikkerheten ved resultatet.

Denne undersøkelsen har to fortrinn; utvalget er slik at det kan lages fordelinger på alder, kjønn, botid osv. I tillegg er det den observerte valgdeltakelsen som legges til grunn, i form av det avkryssede manntallet. I andre utvalgsundersøkelser av lignende type brukes det ofte erindrings spørsmål for å avdekke hvorvidt respondentene har stemt eller ikke. Denne type undersøkelser har erfaringsmessig et langt større avvik fra det faktiske valgresultatet. Undersøkelsen viser bare hvorvidt de som er trukket ut i utvalget har stemt eller ikke stemt - ikke partivalg.

Befolkningsstatistikksystemet – Bereg

SSBs befolkningsregister, Bereg, er grunnlaget for informasjon om innvandrerbakgrunn både i manntallet og blant listekandidatene og kommunestyrerepresentantene. Grunnlaget for statistikken over endringer i befolkningen er elektroniske kopier til Statistisk sentralbyrå fra Det sentrale folkeregister (DSF). Oppdateringene i DSF gjøres delvis ved de lokale folkeregisterkontorene, som er knyttet til registerbasen (DSF), delvis sentralt i Skattedirektoratet. Mer detaljerte opplysninger om hvilke bearbeiding av data og kontroller som foretas er gitt i siste publiserte dokumentasjon; Hendriks mfl. (2010) og Dybendal-Slaastad (2013).

Register over listekandidater og valgte representanter

Fra kommunestyrevalget 2003 har SSB samlet inn fødselsnummer til samtlige innvalgte kommunestyrerepresentanter noe som åpner for å koble på opplysninger fra andre registre i SSB. Dette registeret gir unike muligheter til å få vite mer om hvem som er folkevalgt i Norge. Blant annet kan registeret gi mer kunnskap om de folkevalgtes inntekt, arbeid og utdanning – i tillegg til innvandrerbakgrunn. Fra 2007 er registeret også utvidet til å omfatte listekandidater.

Denne rapporten har data fra flere ulike kilder, både utvalgsdata og data fra registre. Tabell 2.1 oppsummerer de data som har blitt brukt:

Tabell 2.1. Oversikt over datakilder brukt i denne rapporten

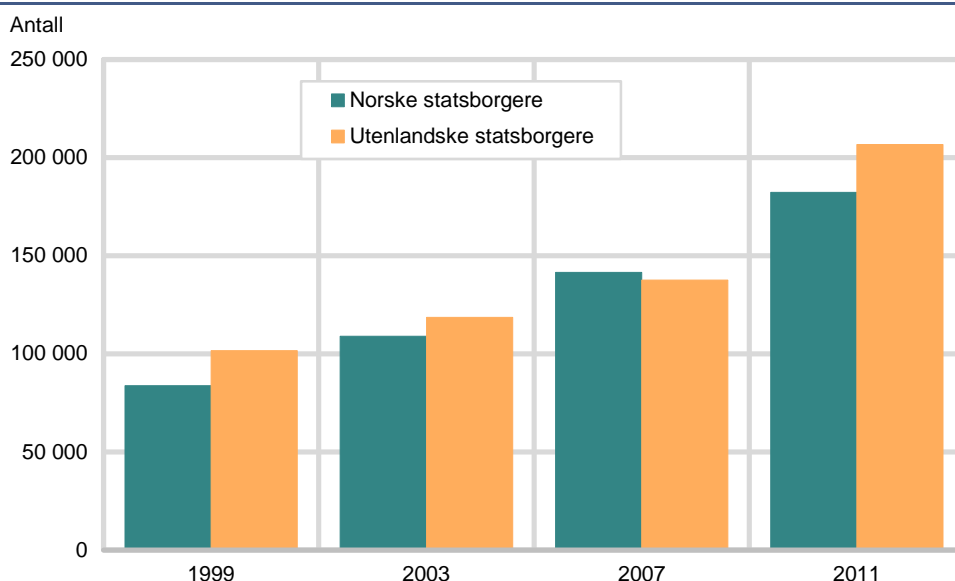
Undersøkelse	Datakilde	Datatype	Bruttoutvalg	Nettutvalg
Stemmeberettigede	Manntallet/befolkningsstatistikksystemet	Registerdata	Fulltelling	Fulltelling
Valgdeltakelse	Manntallet/befolkningsstatistikksystemet	Utvalgsundersøkelse	13 590	13 300
Stemmegivning	Postal surveyundersøkelse	Utvalgsundersøkelse	2 000	752
Listekandidater	Register over listekandidater	Registerdata	Fulltelling	Fulltelling
Kommunestyrerepresentanter	Register over valgte representanter	Registerdata	Fulltelling	Fulltelling

Kilde: Valgstatistikk, Statistisk sentralbyrå

3. Stemmeberettigede

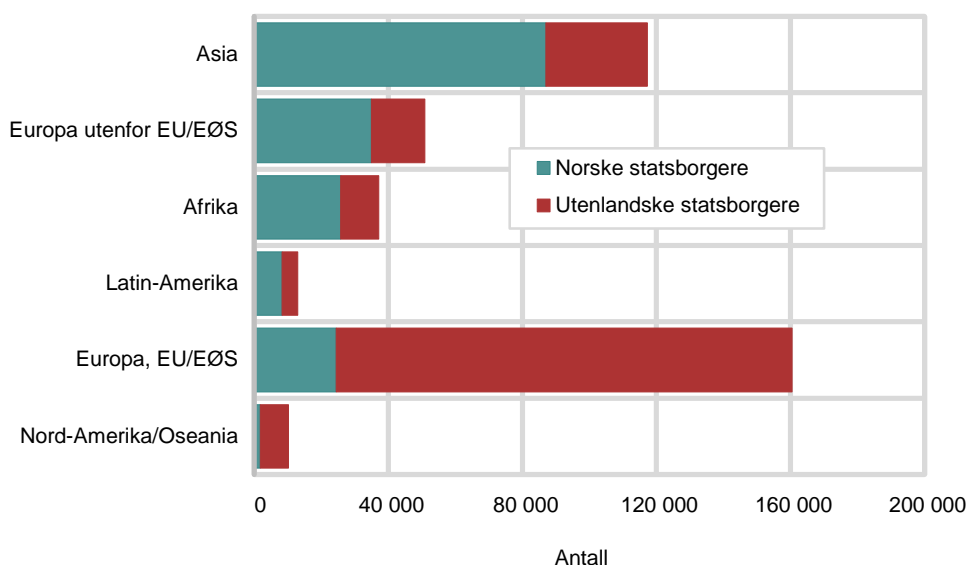
Ved inngangen til 2011 bodde det vel 600 000 personer med innvandrerbakgrunn i Norge, noe som utgjorde om lag 12 prosent av befolkningen. Vel 389 000 av disse hadde stemmerett. Dette utgjorde 10 prosent av alle med stemmerett ved kommunestyre- og fylkestingsvalget. Tallet på stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn har økt markert over de siste valgene. Ved valget i 1999 hadde rundt 185 000 innvandrerbakgrunn og gruppen utgjorde 5 prosent av alle stemmeberettigede. Stemmeberettigede med denne bakgrunnen vokser raskt på grunn av høy innvandring. I 2011 er både antallet og andelen som stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn utgjør av alle stemmeberettigede blitt mer enn doblet. Særlig sterk har veksten vært i antallet med stemmerett med bakgrunn fra Afrika og Asia. Sammenligner vi med 1999 har tallet på stemmeberettigede med bakgrunn fra Asia blitt mer enn doblet, mens tallet på stemmeberettigede fra Afrika er tredoblet.

Figur 3.1. Stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn etter statsborgerskap og valgår.

Kilde: Valgstatistikk Statistisk sentralbyrå

Figur 3.2. Stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn etter verdensregion. Kommunevalget 2011

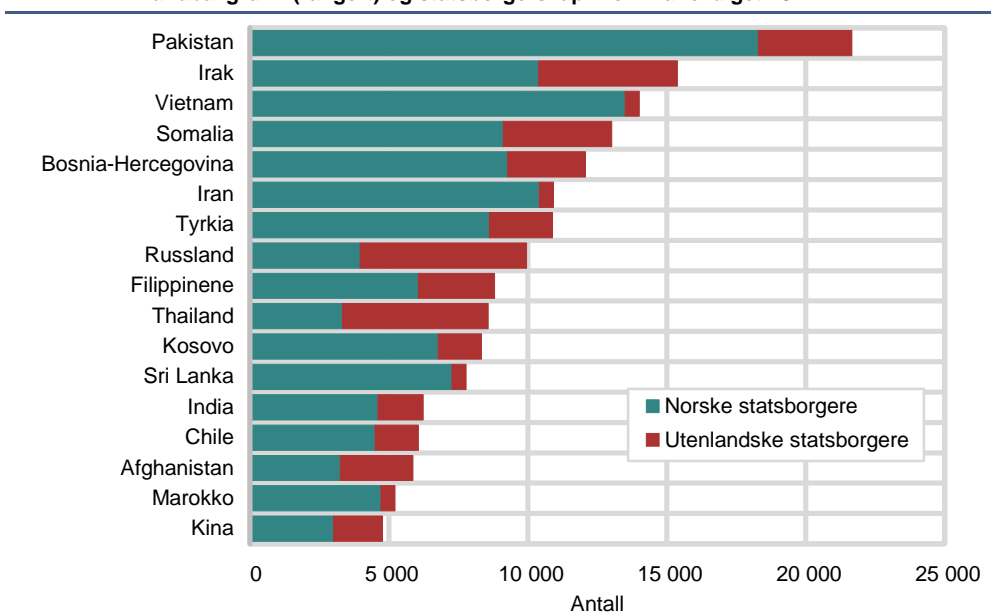

Kilde: Valgstatistikk Statistisk sentralbyrå

Innvandrere med bakgrunn fra EU-land etc. utgjorde drøye 4 prosent, mens innvandrere med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. utgjorde vel 6 prosent av alle de stemmeberettigede ved valget. Blant de stemmeberettigede med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. var vel 30 prosent utenlandske statsborgere, mens 70 prosent var norske statsborgere. Nær 120 000 av de stemmeberettigede hadde sin bakgrunn fra Asia², litt over 50 000 fra Europa utenfor EU/EØS, hvorav de fleste er fra Balkan. I underkant av 40 000 hadde bakgrunn fra Afrika..

Ser vi på enkeltland (figur 3.3) innenfor gruppen Asia, Afrika etc. kom flest fra Pakistan (nesten 10 prosent), fulgt av Irak og Vietnam. De 15 enkeltlandene som er listet i figur 3.3 utgjorde om lag 80 prosent av alle med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. Vel to tredeler var norske statsborgere. Andelen norske statsborgere, blant de største landgruppene, varierer fra over 95 prosent blant vietnamesere til rundt 50 prosent blant irakere og somaliere. For stemmeberettigede fra Thailand og Russland er det flere utenlandske enn norske statsborgere.

Figur 3.3. Stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn fra Asia, Afrika etc. etter landbakgrunn (rangert) og statsborgerskap. Kommunevalget 2011

Kilde: Valgstatistikk Statistisk sentralbyrå

Litt over 52 prosent av de stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn, fra Asia, Afrika etc. var kvinner. Dette er høyere enn i befolkningen ellers hvor andelen kvinner er 50,4 prosent. Det er særlig blant utenlandske statsborgere med stemmerett vi finner flest kvinner, i denne gruppen var 57 prosent av de stemmeberettigede kvinner. Noen av landene peker seg ut med en skjev kjønnsfordeling. Særlig blant de stemmeberettigede innvandrere fra Russland og enkeltland fra Øst-Asia (Thailand, Filippinene) er det en klar overvekt av kvinner, mens det blant innvandrere fra Midtøsten er en overvekt av menn.

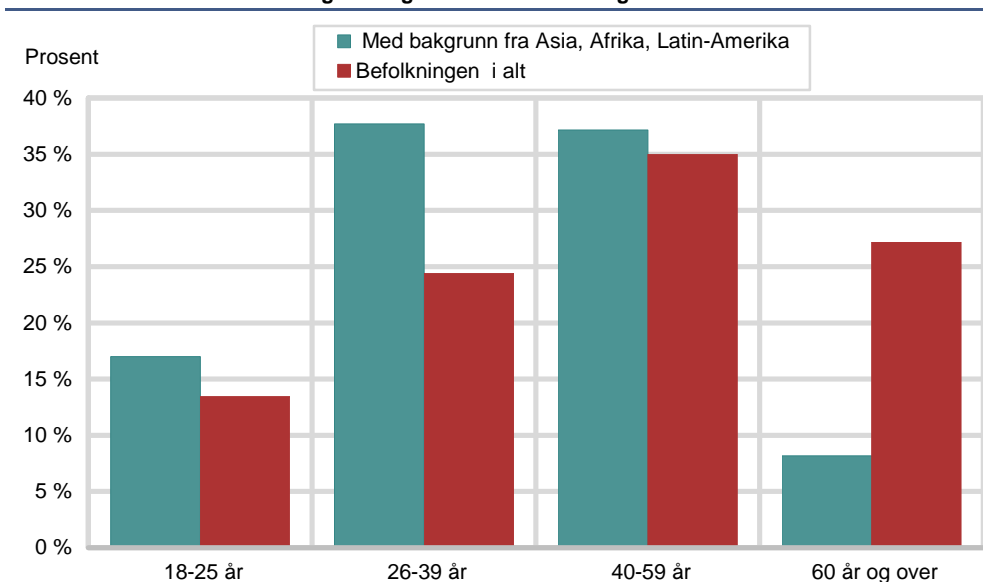
Innvandrerne fra Asia, Afrika etc. er dessuten yngre sammenlignet med resten av de stemmeberettigede i befolkningen. Bare 8 prosent av innvandrerne fra Asia, Afrika etc. var 60 år eller eldre, mot 27 prosent blant alle stemmeberettigede. Og mens mer enn halvparten (55 prosent) av de stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn var under 40 år, gjaldt dette bare 38 prosent av de stemmeberettigede i resten av befolkningen.

Norskfødte med innvandrerforeldre utgjør foreløpig bare en liten andel av de stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn. 21 800 barn av innvandrere, født i Norge, hadde stemmerett ved valget, noe som utgjorde 12 prosent av de

² Asia inklusive Tyrkia

stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn og bare en halv prosent av alle stemmeberettigede. Men andelen varierer mye mellom de ulike landgruppene. Blant dem med pakistansk bakgrunn utgjorde norskfødte barn av innvandrere 36 prosent av de stemmeberettigede, mens blant mer nyankomne grupper, som Somalia og Irak, utgjør denne gruppen bare et par prosent.

Figur 3.4. Stemmeberettigede i befolkningen i alt og personer med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. etter landbakgrunn og alder. Kommunevalget 2011. Prosent

Kilde: Valgstatistikk Statistisk sentralbyrå

Et annet trekk er de store regionale ulikheter i innvandreres bosetning. Nærmere 36 prosent av de stemmeberettigede fra Asia, Afrika etc. bor i Oslo mot vel 13 prosent av alle stemmeberettigede i befolkningen. I alt utgjorde innvandrere fra Asia, Afrika etc. 16 prosent av de stemmeberettigede i Oslo. I absolutte tall finner vi nest flest innvandrere i Bergen, fulgt av Drammen og Stavanger. Målt som andel av stemmeberettigede hadde Drammen kommune flest velgere fra Asia, Afrika etc. etter Oslo med 14 prosent, fulgt av Lørenskog med 13 prosent og Skedsmo med 12 prosent.

Innvandrere med bakgrunn fra Asia, Afrika, etc. har et langt mer sentralisert bosettingsmønster enn befolkningen ellers og bare 23 av landets kommuner hadde en høyere andel med innvandrerbakgrunn enn landsgjennomsnittet (5,7 prosent). I 158 av landets 430 kommuner utgjorde innvandrere med slik bakgrunn bare en prosent eller mindre av de stemmeberettigede. Mer enn halvparten av landets stemmeberettigede innvandrere fra Asia, Afrika etc. var bosatt i bare fem kommuner (Oslo, Bergen, Drammen, Stavanger og Trondheim).

Tabell 3.1 Stemmeberettigede innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre etter landbakgrunn (rangert etter antall med innvandrerbakgrunn) og kommune. Kommunevalget 2011

Kommune	Stemmeberettigede i alt	Andel av alle stemmeberettigede	Med innvandrerbakgrunn fra Asia, Afrika etc.	Andel av alle fra Asia, Afrika etc.	Andel stemmeberettigede fra Asia, Afrika, etc.
Helelandet.....	3 798 561	100,0	218 409	100,0	5,7
Oslo.....	477 933	12,6	77 654	35,6	16,2
Bergen.....	201 510	5,3	11 467	5,3	5,7
Drammen.....	49 701	1,3	7 039	3,2	14,2
Stavanger.....	94 706	2,5	7 014	3,2	7,4
Trondheim.....	134 733	3,5	6 703	3,1	5,0
Bærum.....	84 776	2,2	5 545	2,5	6,5
Kristiansand.....	63 129	1,7	5 031	2,3	8,0
Skedsmo.....	37 294	1,0	4 376	2,0	11,7
Fredrikstad.....	58 745	1,5	3 911	1,8	6,7
Sandnes.....	48 798	1,3	3 447	1,6	7,1

Kilde: Valgstatistikk, Statistisk sentralbyrå

4. Valgdeltakelse

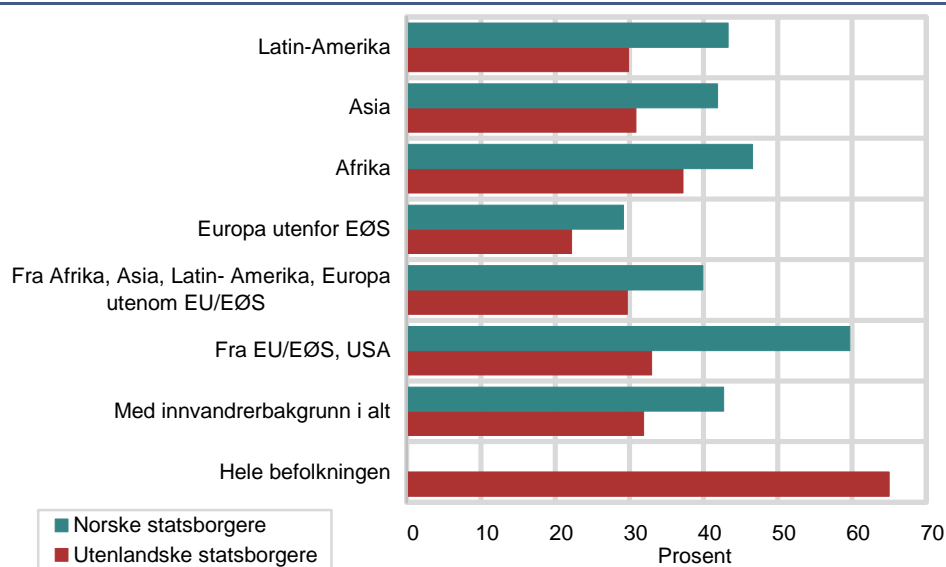
Innvandrerens valgdeltakelse ved lokalvalgene har vært lav. Ved de siste valgene har rundt to av tre stemmeberettigede vært hjemmesittere, og selv om valgdeltakelsen har økt noe ved de to siste valgene så ligger den på et nivå rundt halvparten av hva vi finner i befolkningen ellers.

En årsak til at vi ikke har sett en bedring i valgdeltakelsen er at det ved hvert nytt valg har kommet stadig nye grupper til. Da stemmerett for utenlandske statsborgere ble innført i 1983 var det ventet at deltakelsen ville være lav, men at den ville øke etter hvert som rettighetene ble bedre kjent og de stemmeberettigede fikk lengre botid. Hypotesen om at økt botid fører til økt deltakelse har, om enn med varierende styrke, blitt bekreftet ved samtlige valg siden, men grunnet stadig tilstrømning av nye utenlandske statsborgere fra ett valg til det neste har det vært vanskelig å sammenligne gruppers deltakelse over tid. Vi får såkalte sammen-settingseffekter hvor det ikke nødvendigvis har blitt lavere valgdeltakelse blant dem som opprinnelig var i gruppen, men gruppen har endret sammensetning og de nye som har kommet til har lavere valgdeltakelse og trekker dermed ned snittet for hele gruppen.

Ved lokalvalget i 2011 stemte 43 prosent av de norske statsborgerne med bakgrunn fra Asia, Afrika etc., mens 33 prosent av de utenlandske statsborgerne med samme bakgrunn deltok. Dette er lavt sammenlignet med befolkningen i alt. Valgdeltakelsen i hele befolkningen var på 65 prosent. Det vil si at valgdeltakelsen var nær dobbelt så høy i befolkningen i alt sammenlignet med innvandrere med bakgrunn fra Asia, Afrika etc.

En særlig lav valgdeltakelse ble registrert blant innvandrere fra Europa utenfor EU/EØS. Her stemte bare 22 prosent av de utenlandske statsborgerne og 29 prosent av de norske statsborgerne. Blant norske statsborgere med bakgrunn fra EU etc. stemte 60 prosent, mens 47 prosent av de norske statsborgerne med afrikansk bakgrunn deltok (se figur 4.1).

Figur 4.1. Valgdeltakelse i befolkningen i alt og blant personer med innvandrerbakgrunn etter statsborgerskap og landbakgrunn. Kommunevalget 2011. Prosent

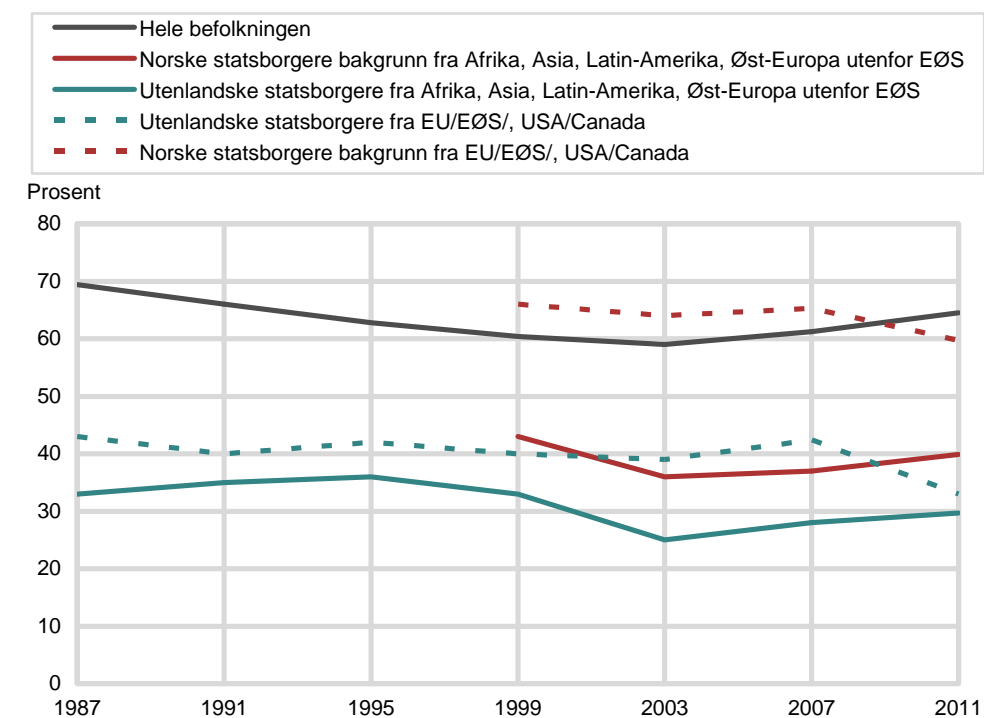

Kilde: Valgstatistikk, Statistisk sentralbyrå

Den lave valgdeltakelsen er imidlertid ikke noe nytt. Går vi tilbake til de tidligere valgene ser vi at valgdeltakelsen i innvandrebevolkingen har vært lav ved samtlige valg. Figur 4.2 viser at valgdeltakelsen blant utenlandske statsborgere med bakgrunn fra Asia, Afrika, etc. har gått fra et nivå litt over 30 prosent på 1980- og 90-tallet, for så å synke til et nivå under 30 prosent på 2000-tallet. I de to siste valgene

har det vært en liten økning i deltakelsen fra bunnåret 2003 hvor bare 25 prosent deltok. Blant dem med norsk statsborgerskap har valgdeltakelsen hele tiden vært på et høyere nivå, vel 10 prosentpoeng høyere. Også blant de norske statsborgerne (med bakgrunn fra Asia, Afrika etc.) har det vært en økning i valgdeltakelsen i 2011 sammenlignet både med 2003 og 2007³. Denne økningen finner vi også igjen i befolkningen i alt, mens blant innvandrere med bakgrunn fra EU etc. ser vi en nedgang i valgdeltakelsen sammenlignet med 2003.

Figur 4.2 Valgdeltakelsen i hele befolkningen og blant personer med innvandrerbakgrunn⁴. Lokalvalgene 1987-2011. Prosent

Kilde: Valgstatistikk, Statistisk sentralbyrå

4.1. Høyest valgdeltakelse blant somaliske statsborgere

Blant utenlandske statsborgere, med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. var valgdeltakelsen lav, bare 33 prosent stemte. Det var likevel stor variasjon mellom de ulike landgruppene (se figur 4.3). Klart høyest valgdeltakelse finner vi blant somaliske statsborgere hvor 51 prosent stemte. Dette er en klar framgang fra forrige valg hvor 36 prosent deltok, som igjen var en klar framgang fra valget i 2003 hvor bare 23 prosent stemte. I løpet av disse tre valgene har somaliere gått fra å være i gruppen med lavest valgdeltakelse, til å ha den høyeste blant de utenlandske statsborgerne med bakgrunn fra Asia, Afrika, etc. (se figur 4.4).. I den andre enden av skalaen finner vi utenlandske statsborgere med bakgrunn fra Kina, Kosovo og Bosnia-Hercegovina, hvor bare mellom 15-20 prosent deltok. Det var liten endring i valgdeltakelsen for disse tre landene sammenlignet med forrige lokalvalg, og vi ser av figur 4.4 at også ved lokalvalgene i 2003 og 2007 hadde statsborgere fra Bosnia-Hercegovina lav deltakelse.

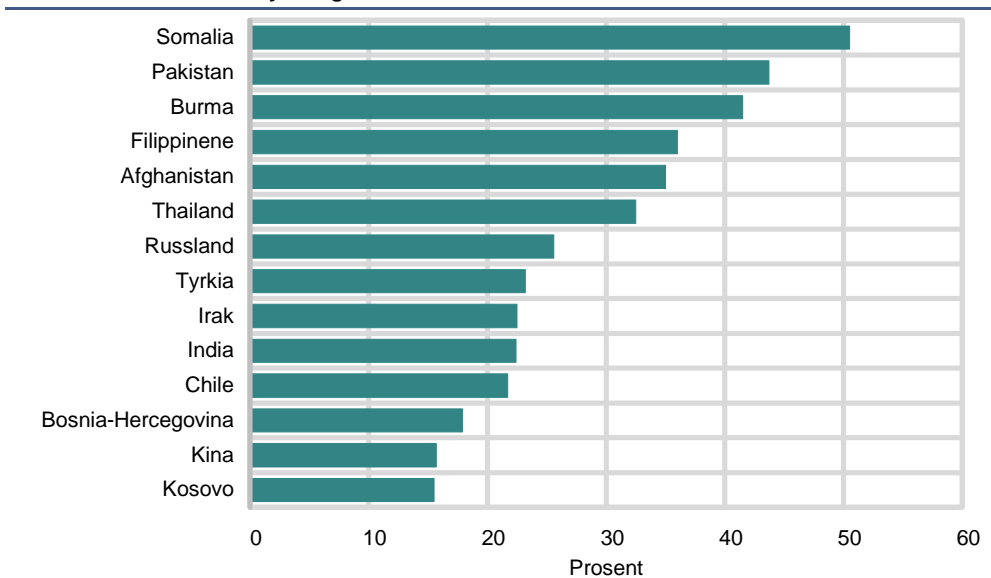
Det må legges til at også for andre innvandrergupper var valgdeltakelsen blant utenlandske statsborgere lav og synkende sammenlignet med valget i 2007. For eksempel var valgdeltakelsen blant svenske statsborgere så lav som 38 prosent, blant dansker 44 prosent. Lavest deltakelse finner vi blant polske statsborgere hvor

³ Norske statsborgere med innvandrerbakgrunn ble først med i manntallsundersøkelsene fra 1999, fram til da var bare utenlandske statsborgere med i utvalget.

⁴ EU-landene i Øst-Europa er i perioden 1987-2007 gruppert i kategorien Asia, Afrika etc, mens fra valget i 2011 i kategorien EU etc.

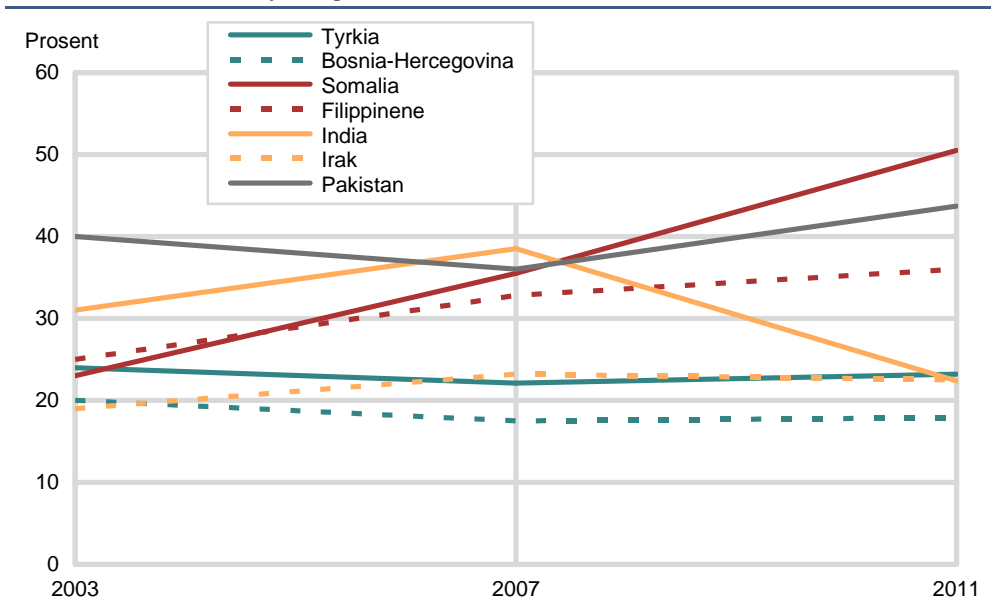
bare 8 prosent deltok. En forklaring på den lave valgdeltakelsen blant de svenske og de polske statsborgerne, er at på grunn av den store innvandringen fra disse to landene de siste årene har mange av dem kun vært bosatt i Norge i en kort periode. Gjennomsnittlig botid for polske innvandrere er for eksempel 2,6 år. Vi skal vise senere at valgdeltakelse henger nært sammen med botid og at de med kortest botid har lavere deltakelse enn dem med lengst botid.

Figur 4.3. Valgdeltakelse blant utenlandske statsborgere etter landbakgrunn. Kommunestyrevalget 2011. Prosent

Kilde: Valgstatisikk, Statistisk sentralbyrå

Figur 4.4. Valgdeltakelse blant utenlandske statsborgere etter landbakgrunn (utvalgte land). Kommunestyrevalgene 2003-2011. Prosent

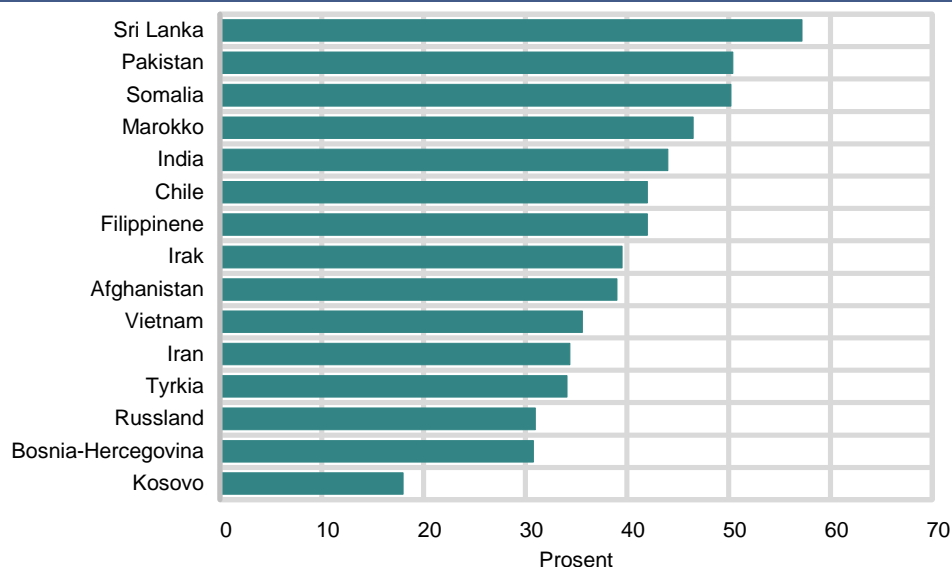

Kilde: Valgstatisikk, Statistisk sentralbyrå

Norske statsborgere med innvandrerbakgrunn har gjennomgående en høyere valgdeltakelse enn de utenlandske statsborgerne. Dette har vi sett over flere valg og har sammenheng med lengre botid. Blant norske statsborgere med bakgrunn fra Asia, Afrika, etc. deltok 40 prosent i 2011, opp 3 prosentpoeng fra forrige kommunevalg. Innvandrere fra Sri Lanka hadde med 57 prosent høyest valgdeltakelse i denne gruppen, fulgt av Pakistan og Somalia, begge med 50 prosent (se figur 4.5). Dette var den samme rekkefølgen som i 2007. Innvandrere fra Kosovo hadde lavest valgdeltakelse også blant dem med norsk statsborgerskap, 18 prosent

stemte ved valget. Også blant norske statsborgerne peker østeuropeerne, og særlig innvandrere fra Balkan, seg ut med lav valgdeltakelse.

Figur 4.5. Valgdeltakelse blant norske statsborgere etter landbakgrunn. Kommunestyrevalget 2011. Prosent

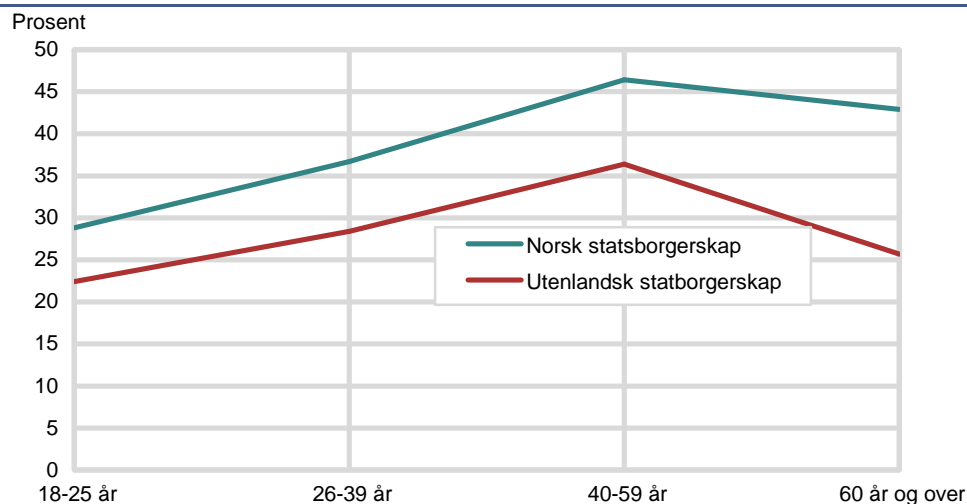

Kilde: Valgstatistikk, Statistisk sentralbyrå

4.2. Unge innvandrere har (som unge i resten av befolkningen) lav valgdeltakelse

Som ved tidligere valg er hovedregelen at eldre stemmer mer enn unge og at økende botid gir høyere valgdeltakelse. Blant de yngste (i aldersgruppen 18-25 år) stemte 28 prosent av de norske statsborgerne og 23 prosent av de utenlandske statsborgerne med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. Dette er svært lavt, men var en litt høyere valgdeltakelse enn ved forrige valg. I alderen 40-59 år øker valgdeltakelsen til 46 prosent for de med norsk statsborgerskap, mens 37 prosent av de utenlandske statsborgerne med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. stemte. Vi ser at valgdeltakelsen synker litt for de 60 år og over. Dette er en ny utvikling da denne gruppen ved tidligere valg har hatt høyest valgdeltakelse. Bare svært få innvandrergupper har mange stemmeberettigede over 60 år. En forskjell fra forrige valg er at flere med bosnisk bakgrunn nå er blitt over 60 år, og i denne gruppen stemte bare 36 prosent, noe som trekker ned gjennomsnittet for denne gruppen. Blant dem med indisk og pakistansk bakgrunn deltok henholdsvis 70 og 60 prosent av de i gruppen 60 år og over.

Figur 4.6. Valgdeltakelse blant personer med innvandrerbakgrunn fra Asia, Afrika, etc. etter alder og statsborgerskap. Kommunestyrevalget 2011. Prosent

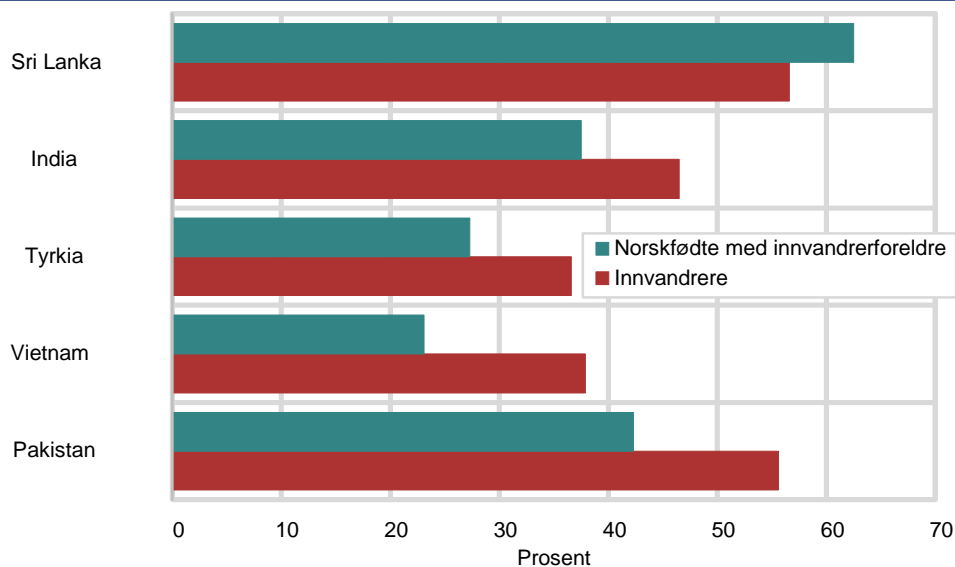

Kilde: Valgstatistikk, Statistisk sentralbyrå

Deltok de som er født av innvandrere mer enn de som selv har innvandret?

Ved inngangen til 2011 bodde det vel 100 000 norskfødte barn av innvandrere i Norge. Bare et fåtall av disse, 21 000, var gamle nok til å stemme ved lokalvalget. Flesteparten av de stemmeberettigede norskfødte med innvandrerforeldre har bakgrunn fra Asia, Afrika etc., til sammen vel 19 000. Av disse kommer flest fra Pakistan (6 500), Vietnam (2 400) og Tyrkia (1 800).

Figur 4.7. Valgdeltakelse blant personer med innvandrerbakgrunn fra utvalgte land etter innvandringskategori. Kommunestyrevalget 2011. Prosent

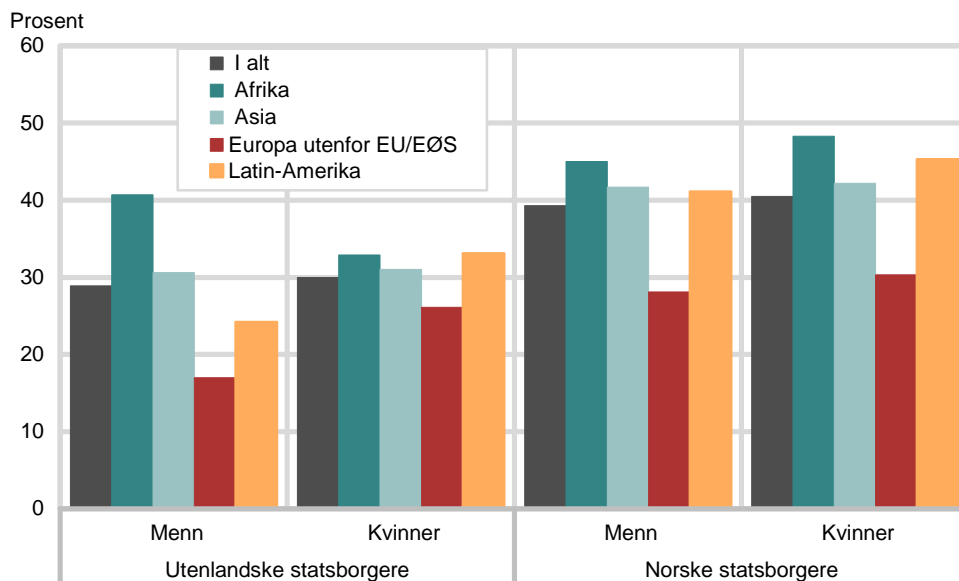
Kilde: Valgstatistikk, Statistisk sentralbyrå

Det er kun norskfødte med innvandrerforeldre fra Sri Lanka som deltar ved kommunestyre- og fylkestingsvalget i større grad enn foreldregenerasjonen. Dette trekket har sammenheng med botid og alder å gjøre. Som vi har vist over har de yngste aldersgruppene lavere deltakelse enn de eldre. Det kan tenkes at skillet mellom norskfødte med innvandrerforeldre vil minke etter hvert som de norskfødte med innvandrerforeldre blir eldre. På andre levekårsindikatorer så som arbeid og utdanning har de norskfødte et deltakelsesmønster som ligger nærmere befolkningen i alt.

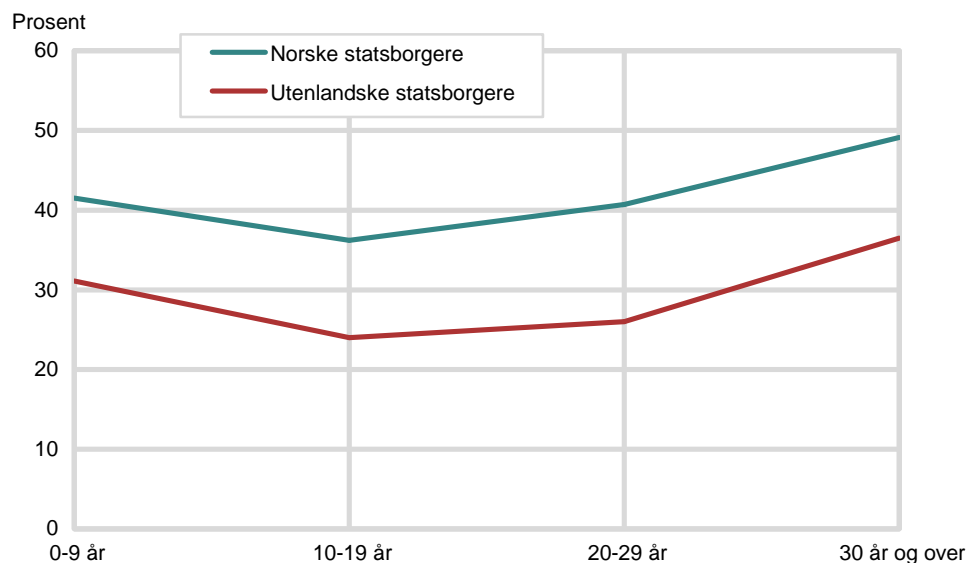
4.3. Kvinner noe mer aktive enn menn

Kvinner har noe høyere valgdeltakelse enn menn. Dette gjelder både for utenlandske og norske statsborgere med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. Blant utenlandske statsborgere med denne bakgrunnen stemte 30 prosent av kvinnene og 29 prosent av mennene. Forskjellen mellom kjønnene var litt større for norske statsborgere hvor 41 prosent av kvinnene deltok, mot 39 prosent av mennene.

Ser vi på verdensregion er forskjellene størst blant innvandrere fra Europa utenfor EU/EØS, hvor kvinner hadde henholdsvis 11 og 7 prosentpoeng høyere valgdeltakelse for utenlandske og norske statsborgere. Også for innvandrere fra Asia, Afrika etc. har kvinner samlet sett noe høyere valgdeltakelse enn menn, men her er det store forskjeller mellom landgruppene. Somaliske menn hadde 14 prosentpoeng høyere valgdeltakelse enn somaliske kvinner, mens blant innvandrere fra Sri Lanka hadde kvinner 13 prosentpoeng høyere valgdeltakelse enn menn. I vedleggstabell 1 og 2 finnes detaljerte tall for valgdeltakelsen for en rekke land fordelt på kjønn.

Figur 4.8. Valgdeltakelse blant personer med innvandrerbakgrunn fra Asia, Afrika etc. etter statsborgerskap og kjønn. Kommunestyrevalget 2011. Prosent

Kilde: Valgstatistikk, Statistisk sentralbyrå

Figur 4.9. Valgdeltakelse blant personer med innvandrerbakgrunn fra Asia, Afrika etc. Etter statsborgerskap og botid. Kommunestyrevalget 2011. Prosent

Kilde: Valgstatistikk, Statistisk sentralbyrå

4.4. Deltakelsen øker fortsatt med botid, men mindre enn ved tidligere valg

Som ved tidligere valg er det innvandrere med lengst botid som deltar mest. Stemmeberettigede innvandrere fra Asia, Afrika etc. med norsk statsborgerskap i gruppen med lengst botid (30 år og over) har 9 prosentpoeng høyere valgdeltakelse enn dem med kortest botid (0-9 år). Vi ser av figur 4.8 at i gruppen med kortest botid (under 10 år) stemte vel 40 prosent, mens blant de aller eldste deltok 49 prosent. Sammenhengen mellom botid og valgdeltakelse har ved tidligere valg vært klar, men nytt av dette valget er at valgdeltakelsen synker for den neste aldersgruppen (dem med 10-19 års botid). En av grunnene til at deltakelsen synker er at vi i denne gruppen finner det store flertallet av innvandrere fra Balkan, en gruppe som har vist seg å ha markert lavere valgdeltakelse enn andre innvandrergrupper. Vi har tidligere vist (Aalandslid 2006) at for noen landgrupper har botiden svært

stor positiv betydning, mens for noen (få) grupper synker faktisk valgdeltakelsen med økende botid.

4.5. En ubrukt mulighet til å påvirke

Den lave valgdeltakelsen blant innvandrere fra Asia, Afrika etc. gjør at deres bidrag til det endelige valgresultatet ikke veier like mye som antallet stemmeberettigede skulle tilsi. I Oslo utgjorde innvandrere fra Asia, Afrika etc. 16 prosent av de stemmeberettigede, men deres andel av avgitte stemmer var 9 prosent. I landet under ett utgjorde innvandreres stemmer fra Asia, Afrika etc. kun tre prosent av alle avgitte stemmer, mens de altså utgjorde syv prosent av de stemmeberettigede. Dette er imidlertid ikke noe nytt. Ved samtlige valg etter at utenlandske statsborgere fikk stemmerett i 1983 og i alle de valg vi har kunne måle valgdeltakelsen for norske statsborgere med innvandrerbakgrunn, så har valgdeltakelsen vært markert lavere enn det vi finner i befolkningen ellers.

5. Stemmegivning

Tidligere valgundersøkelser av innvandreres stemmegivning har vist at dette er en gruppe som i hovedsak stemmer på venstresidens partier, og særlig Arbeiderpartiet (Bjørklund og Kval 2001, Bergh et al 2008).

Ved valget i 2011 stemte 58 prosent på Arbeiderpartiet, noe som var en fem prosentpoengs framgang sammenliknet med kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2007. Den sterke oppslutningen om venstresidens partier er denne gang likevel redusert noe og hovedårsaken til dette er den store tilbakegangen til SV på 12 prosentpoeng. Dette gjør at venstresiden totalt sett har en tilbakegang på seks prosentpoeng siden 2007. Oppslutningen om Høyre var økende og partiet hadde en framgang på seks prosentpoeng. Også Venstre og FrP gikk noe frem.

Tabell 5.1. Stemmegivning ved kommunestyrevalget 2011 blant velgere med innvandrerbakgrunn, sammenliknet med valgresultatet i 2007. Prosent

	2007	2011
Rødt	3	3
SV	18	6
Ap	53	58
Sp	1	1
KrF	3	3
Venstre	3	6
Høyre	11	17
FrP	5	5
Andre	2	1
Sum	99	100
N = antall personer	401	674

Kilde: Valgstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Innvandrere fra Asia, Afrika etc. viser en klart sterkere oppslutning om venstresiden og en svakere oppslutning om høyresiden enn innvandrere fra de øvrige landene. Heller ikke mellompartiene har noe sterkt fotfeste blant dem med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. I hele befolkningen stemte vel 19 prosent på mellompartiene, mot bare 8,5 prosent blant innvandrerne fra Asia, Afrika etc.

Det er store variasjoner i stemmegivning etter landbakgrunn. Østeuropeerne har som ved tidligere valg en mindre venstreorientert stemmegivning. Aller mest venstreorienterte er de med afrikansk bakgrunn, med 79 prosent oppslutning om de tre partiene på venstresiden også innvandrere med asiatisk bakgrunn hadde tilsvarende venstreorientert stemmemønster med 70 prosent oppslutning på venstresidens partier. Innvandrere fra Latin Amerika har en spesielt sterk oppslutning om SV, nær 20 prosentpoeng høyere enn de øvrige gruppene. Mer om stemmegivningen blant innvandrere med bakgrunn fra Asia, Afrika etc., er presentert i en egen artikkel i Samfunnspeilet nummer 5/2012 (Bergh, Bjørklund og Aalandslid 5/2012).

Tabell 5.2. Stemmegivning ved kommunestyrevalget 2011 blant velgere med bakgrunn fra Asia, Afrika etc., sammenliknet med valgresultatet. Prosent

	Øst Europa	Afrika	Asia	Latin-Amerika	Befolkningen i alt
Rødt	4	3	2	3	1,5
SV	4	3	5	23	4,1
Ap	37	74	63	44	31,7
Sp	1	1	0	0	6,7
KrF	1	3	4	3	5,6
Venstre	9	4	6	3	6,3
Høyre	30	8	15	15	28
FrP	10	3	4	10	11,4
Andre	3	0	1	0	4,8
Sum	99	99	100	101	100,1
N = antall personer	163	90	322	96	

Kilde: Institutt for Samfunnsforskning (ISF).

6. Listekandidater

En forutsetning for å bli innvalgt i kommunestyret er at man må være oppført på en valgliste. Det er partiene som bestemmer hvem som skal være listekandidater og som velgerne kan stemme på. SSBs levekårsundersøkelser har vist at innvandrere i mindre grad enn den øvrige befolkningen er medlem i partier (Blom og Henriksen 2008).

Til kommunestyrevalget i 2011 var det 1158 personer med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. som var listekandidater for partiene som stilte til valg. Dette er 132 flere sammenlignet med 2007 og utgjør en økning på 11 prosent. Over halvparten av kandidatene var fra Asia (med Tyrkia), 20 prosent med bakgrunn fra Øst-Europa, mens 18 prosent hadde bakgrunn fra Afrika. Ni prosent av listekandidatene hadde bakgrunn fra Latin-Amerika.

Det var listekandidater med bakgrunn fra 113 forskjellige land. Flest listekandidater hadde bakgrunn fra Iran (115), fulgt av Bosnia-Hercegovina (76) og Irak (70). Vi viste i kapittel 3 at det var klart flest stemmeberettigede fra Pakistan, men vi finner færre listekandidater med pakistansk bakgrunn enn hva man basert på befolkningsstørrelsen kanskje skulle forvente. Dette henger trolig sammen med bosetningsmønsteret der de fleste pakistanere i stor grad holder til i Oslo og i noen få kommuner rundt hovedstaden. Dette gjør at pakistanerne har i utgangspunktet begrenset med valgsteder som de kan stille til valg på når hovedtyngden bor i noen få kommuner. På den andre siden er bosniere spredd utover landet i mye større grad. Dette medfører at det er mange flere lister som det er mulig å bli representert på.

Sammenlignet med valget i 2007 har det kommet til flere kandidater med vietnamesisk bakgrunn. Vi så i kapittel 3 at dette var den tredje største innvandrerguppen, men ved tidligere valg har det vært få på listene med vietnamesisk bakgrunn. Ved valget i 2011 har antallet økt til 17 kandidater, sammenlignet med 11 kandidater i 2007, men antallet er fortsatt lavt sammenlignet med de andre innvandrerguppene.

Tabell 6.1. Listekandidater etter landbakgrunn og kjønn. Kommunevalget 2011.

	I alt	Menn	Kvinner	Kvinneandel
Asia, Afrika etc.				
I alt	1 158	635	523	45,2
Iran	115	66	49	42,6
Bosnia-Hercegovina	76	38	38	50
Irak	70	49	21	30
Russland	69	7	62	89,9
Pakistan	64	45	19	29,7
Somalia	59	39	20	33,9
Chile	53	35	18	34
Sri Lanka	51	30	21	41,2
Tyrkia	42	32	10	23,8
India	40	2	20	50
Andre	522	292	230	44,1

Kilde: Valgstatistikk, Statistisk sentralbyrå

6.1. Flere kvinnelige listekandidater

Som for fire år siden er det høy andel kvinnelige listekandidater med østeuropeisk bakgrunn. Av kandidatene med russisk bakgrunn er hele 90 prosent kvinner. Fra landene i Midtøsten, Afrika og Asia er det flest menn på listene, mens det er en like klar overvekt av kvinner på listene blant dem med østeuropeisk bakgrunn. Samlet sett er 45 prosent av listekandidatene kvinner med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. Kvinneandelen for alle lister er 42 prosent. Kvinner med innvandrerbakgrunn fra Asia, Afrika etc. var med det i større grad representert på kommunestyrelistene sammenlignet med kvinner i den øvrige befolkningen.

SSB har en regional inndeling der vi deler kommunene inn i sentrale og mindre sentrale kommuner (se egen tekstboks). 60 prosent av listekandidatene med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. er bosatt i det som SSB definerer som mest sentrale kommuner. Sammenlikner vi med alle listekandidater er det 43 prosent som bor i tilsvarende kommuner. Det er flere som bor i sentrale strøk av listekandidatene med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. denne gangen i forhold til for fire år siden. Denne utviklingen har pågått over flere valg. 23 prosent av listekandidatene fra Asia, Afrika etc. er bosatte i mindre eller minst sentrale kommuner, det er 5 prosentpoeng færre siden 2007. Mens tilsvarende tall for alle listekandidater er det samme som i 2007, der 36 prosent av listekandidatene i hele landet bor i de mindre eller minst sentrale kommunene.

Tabell 6.2. Listekandidater etter landbakgrunn og sentralitet. Prosent. Kommunevalget 2011

	I alt Asia, i Afrika etc.	Bakgrunn fra Asia, Afrika etc.					Listekandidater i alt
		Øst-Europa	Asia m/Tyrkia	Afrika	Latin-Amerika	Andre	
I alt	1 158	234	591	214	99	20	59 505
Mest sentrale	60	47	64	59	69	50	43
Noe sentrale	17	15	19	17	17	5	20
Mindre sentrale	8	11	7	8	2	20	11
Minst sentrale	15	27	10	16	12	25	25

Kilde: Valgstatistikk, Statistisk sentralbyrå

Sentralitet inngår som et av kriteriene i Standard for kommuneklassifisering. Med sentralitet menes en kommunes geografiske beliggenhet i forhold til et senter hvor det er funksjoner av høy orden (sentrale funksjoner som post, bank). Det er fire hovednivåer av sentralitet, alt etter reisetid til de forskjellige tettstedsnivåene.

6.2. Ap øker mest i antall

Sammenlignet med valget i 2007 er det en liten nedgang i andelen listekandidater med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. som står på venstresidens lister. Ap, SV og Rødt har likevel et flertall (55 prosent) av alle listekandidatene fra Asia, Afrika etc. Samtlige av de store stortingspartiene øker andelen sin med listekandidater med denne bakgrunnen.

Arbeiderpartiet er fortsatt partiet med flest listekandidater fra Asia, Afrika etc. Arbeiderpartiet hadde 311 listekandidater. SV hadde nest flest, med 236 listekandidater noe som er 30 færre enn for fire år siden. SV har likevel fortsatt en relativ høy andel listekandidater fra disse landene (4,3 prosent), bare partiet Rødt har en høyere andel (5,8 prosent).

Listekandidater fra Asia, Afrika etc. er klart svakere representert i sentrum og da særlig i Sp og på høyresiden. Sp har en særlig lav andel innvandrere fra Asia, Afrika etc. på sine lister. Ikke bare har Sp (etter Ap) nest flest kandidater av samtlige partier og stiller lister i nær alle landets kommuner, men partiet har også færrest kandidater fra Asia, Afrika etc. av partiene. Dette er uendret siden forrige valg. Det må bemerkes at Sp kommer svakere ut fordi partiet stiller liste i mange kommuner hvor det bor få stemmeberettigede med bakgrunn fra Asia, Afrika etc.

I tabell 6.3 ser vi at alle partiene på venstresiden har en *høyere* andel representanter fra Asia, Afrika etc. enn totalandelen for alle partiene, mens de øvrige partiene har en *lavere* andel. Dette bildet er uforandret siden 2007. I alle partiene, unntatt SV, har det vært en økning i andelen listekandidater med bakgrunn fra Asia, Afrika etc.

Tabell 6.3. Listekandidater etter landbakgrunn og parti. Kommunevalget 2011

	Innvandrerbakgrunn fra Asia, Afrika etc.	Alle kandidater	Andel kandidater fra Asia, Afrika etc.
I alt	1 158	59 505	2,0
Rødt	90	1 544	5,8
SV	236	5 516	4,3
Ap	311	10 143	3,1
Sp	51	8 431	0,6
KrF	77	5 130	1,5
Venstre	115	6 636	1,7
Høyre	117	9 001	1,3
FrP	48	6 317	0,8
Andre	113	6 787	1,7

Kilde: Valgstatistikk, Statistisk sentralbyrå

6.3. Syv av ti irakere på venstresidens lister

Av de ti største landene er det kun blant innvandrere med bakgrunn fra Russland og Filipinene hvor flertallet av listekandidater er oppført på borgerlige partilister. Blant dem med indisk bakgrunn har halvparten av kandidatene bakgrunn fra venstresidens partier. Listekandidater fra Irak har den klareste venstreorienteringen (tabell 6.4). Vel syv av ti listekandidater stod på Ap, SV eller Rødts lister og klart flest på Aps. Både listekandidater fra Chile og Somalia hadde flere enn to av tre på venstresidens lister. Listekandidater fra Russland skiller seg ut med å ha et flertall av sentrum/høyrekandidater på listene og særlig mange kandidater fra Fremskrittspartiet og Høyre. Dette er det samme bildet som for fire år siden.

Listekandidatene fra Pakistan befinner seg også mest på venstresiden, men de er også den største gruppen på Høyres lister. På Fremskrittspartiets lister har flest bakgrunn fra Russland og Filipinene. Listekandidatene fra Iran og Chile finner vi helt ytterst til venstre, og vel 30 prosent av Rødts listekandidater fra Asia, Afrika etc. er fra et av disse to landene.

Tabell 6.4. Listekandidater med bakgrunn Asia, Afrika etc. etter parti og landbakgrunn. Kommunevalget 2011

	I alt	Rødt	SV	Ap	Sp	KrF	Venstre	Høyre	FrP	Andre
Hele landet	1 158	90	236	311	51	77	115	117	48	113
Iran	115	17	32	27	2	4	11	9	3	10
Bosnia-Hercegovina ...	76	3	11	30	5	0	11	8	0	8
Irak	70	3	20	27	1	2	6	5	1	5
Russland	69	2	10	11	6	5	7	8	10	10
Pakistan	64	1	10	28	1	0	7	13	0	4
Somalia	59	4	11	25	7	0	6	1	0	5
Chile	53	12	16	9	1	1	2	1	1	10
Sri Lanka	51	4	10	15	3	2	7	7	1	2
Tyrkia	42	6	9	8	0	0	5	7	2	5
India	40	1	5	14	0	2	7	6	3	2
Filippinene	37	2	4	7	1	3	5	3	6	6
Andre	482	35	98	110	23	58	41	49	21	46

Kilde: Valgstatistikk, Statistisk sentralbyrå

Ved kommunevalget har partiene mulighet til å gi et stemmetillegg til kandidater som de ønsker skal komme inn i kommunestyret, det kan for eksempel være ordfører og varaordførerkandidat. Om du har stemmetillegg og står på listen til et av de store partiene er dette i mange kommuner ensbetydende med å bli innvalgt. For de mindre partiene derimot er det ofte slik at partiene får innvalgt færre representanter enn antallet med stemmetillegg slik at fordelingen med stemmetillegget er mindre.

Blant innvandrere fra Asia, Afrika etc. fikk 97 av kandidatene stemmetillegg fra partiorganisasjonen, noe som er 7 flere personer enn i 2007. Dette er ikke så langt unna det vi finner for alle kandidater, hvor 11 prosent fikk et stemmetillegg. Som ved tidligere valg er det stor forskjell på hvilke partier som gir stemmetillegg. Rødt og SV har gitt stemmetillegg til henholdsvis 16 og 15 prosent til sine kandidater med innvandrerbakgrunn. Høy andel med stemmetillegg finner vi også blant FrPs kandidater hvor 15 prosent er gitt stemmetillegg. Blant mellompartiene, Høyre og

Arbeiderpartiet er andelen som har mottatt stemmetillegg langt mindre og varierer fra 4-6 prosent. Som vi skal se i neste kapittel ble nær alle av Høyres og Arbeiderpartiets kandidater med stemmetillegg valgt inn. Av Senterpartiets 51 kandidater med innvandrerbakgrunn var ingen ført opp med stemmetillegg.

Tabell 6.5. Listekandidater med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. etter parti og stemmetillegg. Kommunevalget 2011

	Ja	Nei	Hele landet	Andel med stemmetillegg
Hele landet	97	1 061	1 158	8
Rødt	14	76	90	16
SV	36	200	236	15
Ap	12	299	311	4
Sp	-	51	51	0
KrF	3	74	77	4
Venstre	5	110	115	4
Høyre	7	110	117	6
FrP	7	41	48	15
Andre	13	100	113	12
Alle	52 989	6 516	59 505	11

Kilde: Valgstatistikk, Statistisk sentralbyrå

7. Kommunestyrerepresentanter

Om en kandidat blir innvalgt eller ikke avhenger av flere faktorer. Den viktigste er at kandidaten står på en liste for et parti som oppnår en så høy oppslutning at en har mulighet til å bli innvalgt. Dernest avhenger det av om kandidaten har fått et personlig stemmetillegg eller ikke, og videre hvor mange personlige stemmer kandidaten får. Både i form av personstemmer eller personlige stemmer gitt av velgere som i utgangspunktet stemte på et annet parti. Muligheten for å bli valgt inn påvirkes også av størrelsen på kommunestyret og tallet på stemmeberettigede i kommunen. I mindre kommuner kreves det langt færre stemmer bak hver representant enn i de større kommunene. Disse faktorene påvirker alle en kandidats muligheter for å bli innvalgt.

7.1. 172 av listekandidatene fra Afrika, Asia etc. ble innvalgt

Totalt ble 172 av 1 158 listekandidater fra Afrika, Asia etc. valgt inn i kommunestyrene ved lokalvalget i 2011 (tabell 7.1). Disse hadde bakgrunn fra i alt 42 forskjellige land. 93 av representantene hadde bakgrunn fra Asia, 38 fra Afrika, 29 fra Øst-Europa og 11 fra Latin-Amerika. Av enkeltland hadde flest bakgrunn fra Pakistan, Somalia og Iran. Fra disse landene var det også et høyt antall listekandidater.

Som ved forrige lokalvalg var det aller flest listekandidater fra Iran, men uttellingen i form av innvalgte representanter var dårligere ved dette valget sammenlignet med valget i 2007. Kun 16 prosent av kandidatene fra Iran ble valgt inn, mot 20 prosent i 2007.

Av de ti landene med flest innvalgte kandidater, hadde de med bakgrunn fra Pakistan den høyeste andelen innvalgte. Her ble 45 prosent av kandidatene valgt. Disse ble etterfulgt av kandidater med somalisk bakgrunn der 36 prosent ble innvalgt. Lavest andel innvalgte blant listekandidatene fra de største landgruppene var – som ved forrige valg – fra Bosnia-Hercegovina der 13 prosent av kandidatene ble valgt inn i kommunestyrene. Andelen har like fullt økt fra å utgjøre kun 6 prosent i 2007.

Ser vi på innvalgte fra gruppen av andre land, ble det også valgt inn få representanter i forholdt til antall listekandidater fra Chile og Russland. Sett under ett ble i alt 15 prosent av listekandidatene fra Afrika, Asia etc. valgt inn i kommunestyrene – noe som er på tilsvarende nivå som ved forrige lokalvalg. Andelen for alle listekandidater, uavhengig av innvandrerbakgrunn var 18 prosent.

Listekandidater med innvandrerbakgrunn blir med andre ord i mindre grad valgt inn i kommunestyrene sammenlignet med alle listekandidater, men forskjellene er store mellom de ulike landgruppene og for noen land, slik som Pakistan, er andelen innvalgte svært høy.

7.2. To av tre representere Arbeiderpartiet

Totalt 115 av de 172 – eller om lag to tredjedeler – av kommunestyrerepresentantene med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. ble innvalgt for Arbeiderpartiet. Tilsvarende som ved forrige lokalvalg, er et stort flertall av de innvalgte representantene valgt inn på venstresidens lister. 76 prosent av alle representanter med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. var valgt inn for Ap, SV og Rødt. Til sammenligning fikk disse partiene til sammen 35 prosent av alle representanter valgt i det samlede kommunestyrevalget. Blant Aps 115 representanter fra Asia, Afrika etc. hadde 20 bakgrunn fra Pakistan, 18 fra Somalia og 13 fra Iran. SV fikk til sammen innvalgt 15 representanter noe som utgjorde 6 prosent av listekandidatene. Flest SV-kandidater hadde bakgrunn fra Iran, men ingen av disse ble innvalgt. Høyres gode valg i 2011 gir seg også utslag i at det var det partiet som

nest etter Ap fikk flest innvalgte representanter med innvandrerbakgrunn fra Asia, Afrika etc. i kommunestyrene med 30, sammenlignet med 10 i 2007. Dette utgjorde 26 prosent av partiets listekandidater med innvandrerbakgrunn. Flest representanter fikk Høyre innvalgt fra Pakistan med åtte, deretter fra India, Iran og Vietnam med tre hver.

Tabell 7.2. Kommunestyrerepresentanter etter parti og landbakgrunn. Utvalgte land. Kommunevalget 2011

	I alt	Rødt	SV	Ap	Sp	KrF	Venstre	Høyre	FrP	Andre	Antall listekandidater	Andel innvalgte. Prosent
I alt	172	1	14	115	0	2	2	30	7	1	1 158	15
Europa utenfor												
EU/EØS	29	0	4	19	0	1	0	2	3	0	234	12
Afrika	38	0	5	27	0	1	1	3	0	1	214	1%
Asia	93	1	2	64	0	0	1	22	3	0	591	16
Latin-Amerika ...	11	0	3	4	0	0	0	3	1	0	99	11
Oseania/Andre ..	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	20	5
Enkeltland												
Pakistan	29	0	1	20	0	0	0	8	0	0	64	45
Somalia	21	0	1	18	0	0	0	1	0	1	59	36
Iran	18	1	0	13	0	0	0	3	1	0	115	16
India	11	0	1	4	0	0	1	3	2	0	40	28
Irak	11	0	0	10	0	0	0	1	0	0	70	16
Bosnia-Hercegovina	10	0	2	8	0	0	0	0	0	0	76	13
Sri Lanka	9	0	0	7	0	0	0	2	0	0	51	18
Tyrkia	8	0	2	4	0	0	0	2	0	0	42	19
Vietnam	5	0	0	2	0	0	0	3	0	0	17	29
Andre	50	0	7	29	0	2	1	7	4	0	624	8
Antall listekandidater ..	158	90	236	311	51	77	115	117	48	113	-	-
							Prosent					
Andel innvalgte ..	15	1	6	37	0	3	2	26	15	1	-	-

Kilde: Valgstatistikk, Statistisk sentralbyrå

Ved valget i 2007 var nær halvparten av de innvalgte representantene med innvandrerbakgrunn kvinner, en andel som var høyere enn blant alle representanter (38 prosent). Også ved valget i 2011 ble kvinner bedre representert blant innvandrere sammenlignet med befolkningen ellers. 44 prosent av de innvalgte representantene med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. er kvinner, mens blant alle kommunestyrerepresentanter er andelen den samme som i 2007, 38 prosent. Vi ser av tabell 7.2 at andelen kvinner varierer mye med landbakgrunn. Blant innvandrere fra Europa er kjønnsfordelingen nær lik, mens mannsovervekten er større blant representantene fra Afrika og Asia. Ser vi på enkeltland, finner vi et flertall av kvinner blant representanter fra India, Bosnia-Hercegovina, Sri Lanka og Vietnam. Fra de tre største landgruppene finner vi derimot en klar mannsovervekt. Blant representantene med pakistansk bakgrunn er bare 31 prosent kvinner.

Tabell 7.2. Kommunestyrerepresentanter etter kjønn og landbakgrunn. Kommunevalget 2011

	Menn	Kvinner	I alt	Andel kvinner
Alle representanter	6 670	4 115	10 785	38
Asia, Afrika etc.	97	75	172	44
Europa utenfor EØS	15	14	29	48
Afrika	23	15	38	39
Asia	54	39	93	42
Latin-Amerika	5	6	11	55
Pakistan	20	9	29	31
Somalia	12	9	21	43
Iran	11	7	18	39
India	5	6	11	55
Irak	6	5	11	45
Bosnia-Hercegovina	4	6	10	60
Sri Lanka	4	5	9	56
Tyrkia	5	3	8	38
Vietnam	1	4	5	80
Kosovo	3	1	4	25
Andre	26	20	46	43

Kilde: Valgstatistikk, Statistisk sentralbyrå

Vi viste i forrige kapittel at åtte prosent av kandidatene med innvandrerbakgrunn fra Asia, Afrika etc. fikk stemmetillegg. Som det framgår av tabell 7.3 var stemmetillegg særlig utslagsgivende for de mindre partiene. Alle de 17 innvalgte representantene fra Rødt, SV og Venstre hadde stemmetillegg. Men også i et større parti som FrP hadde 4 av 7 representanter stemmetillegg. For Høyre og Ap derimot er andelen innvalgte med stemmetillegg mindre og henholdsvis 23 prosent og 10 prosent av de innvalgte representantene hadde et stemmetillegg.

Tabell 7.3. Kommunestyrerepresentanter med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. etter parti og kandidater med stemmetillegg. Kommunevalget 2011

	I alt	Med stemmetillegg	Uten stemmetillegg	Andel innvalgt med stemmetillegg
I alt	172	40	132	23
Rødt	1	1	0	100
SV	14	13	0	93
Ap	115	11	104	10
Sp	0	0	1	0
KrF	2	1	1	50
Venstre	2	2	0	100
Høyre	30	7	23	23
FrP	7	4	3	57
Andre	1	1	0	100

Kilde: Valgstatistikk, Statistisk sentralbyrå

7.3. Flest ble innvalgt i Oslo

Det ble valgt inn innvandrerrepresentanter i 84 kommuner. I tabell 7.5 har vi tatt med de kommuner hvor det ble valgt inn 3 eller flere innvandrerrepresentanter. Det ble valgt inn flest i Oslo, fulgt av Drammen og Trondheim. I Drammen gikk antallet innvandrerrepresentanter tilbake fra 12 i 2007 til 10 i 2011, mens i Oslo økte antallet fra 10 til 16, i Trondheim fra 4 til 8. Innvandrere er som i 2007 fortsatt godt representert i de sentrale østlandskommunene og i noen av storbyene i resten av landet. I alt utgjorde representanter med innvandrerbakgrunn vel 2 prosent av det samlede innvalgte antall kommunestyrerepresentanter, mens i Oslo var andelen så høy som 27 prosent, i Drammen 20 prosent.

Tabell 7.5. Kommunestyrerepresentanter etter kommune. Kommunevalget 2011

Kommune	Representanter i alt	Representanter med innvandrerbakgrunn	Andel med innvandrerbakgrunn
I alt	10 784	172	2
Oslo kommune	59	16	27
Drammen	49	10	20
Trondheim	67	8	12
Lørenskog	47	7	15
Stavanger	67	7	10
Moss	39	5	13
Asker	47	5	11
Ås	33	4	12
Skedsmo	47	4	9
Fredrikstad	53	3	6
Ski	41	3	7
Stange	35	3	9
Nedre Eiker	35	3	9
Lier	49	3	6
Horten	41	3	7
Bergen	67	3	4
Andre	9 987	85	1

Kilde: Valgstatistikk, Statistisk sentralbyrå

7.4. Er innvandrere fra Asia, Afrika etc. underrepresentert?

Et spørsmål i denne rapporten har vært om innvandrere er underrepresentert, både i forhold til antallet listekandidater og i forhold til antallet stemmeberettigede.

Dersom vi tar utgangspunkt i at landet er en valgkrets og innvandrere fra Asia, Afrika etc. utgjør denne, kan det hevdes at så lenge innvandrere utgjør om lag 6 prosent av de stemmeberettigede så er 1,7 prosent av kommunestyrerepresentantene et klart tegn på underrepresentasjon. Men tidligere

har vi vist (Aalandslid og Tronstad 2005) at innvandrere ikke er like klart underrepresentert om vi tar hensyn til hvor i landet de bor. I 2003 ble det valgt inn 92 representanter med ”ikke-vestlig innvandrerbakgrunn” med bakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa⁵ noe som den gang utgjorde 1 prosent av kommunestyrerepresentantene. Vi viste da at om vi tok hensyn til den underliggende befolkningssammensetningen så hadde innvandrere et mer sentralisert bosettingsmønster enn befolkningen ellers og ved valget i 2003 bodde 44 prosent av landets innvandrere med slik landbakgrunn i en kommune hvor de var overrepresentert i sitt lokale kommunestyre.

Etter valget i 2007 ble det valgt inn 48 flere kommunestyrerepresentanter med bakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa sammenlignet med valget i 2003. Også ved dette valget var innvandrere overrepresentert i store kommuner som Oslo, Drammen, Stavanger, Kristiansand, Trondheim og Tromsø i forhold til befolkningsstørrelsen. Og innvandrere var overrepresentert i 50 av landets kommuner, mens de var underrepresentert i de resterende. I 2007 bodde 59 prosent av innvandrerne med bakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa i en kommune hvor de var overrepresentert i forhold til andelen stemmeberettigede med samme bakgrunn.

Det samme mønster gjentas ved valget i 2011 selv om definisjonene er noe endret og bare omfatter innvandrere med bakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa utenfor EU/EØS. I de mange små kommunene hvor det er få innvandrere fra Asia, Afrika etc. er andelen kommunestyrerepresentanter fra Asia, Afrika etc. lav. Mens i kommuner med høy andel innvandrere fra Asia, Afrika etc. er gruppen langt bedre representert, og i disse kommunene er gruppen overrepresentert i forhold til befolkningsstørrelsen i flere kommuner. Til sammen var innvandrere overrepresentert i 45 kommuner – omtrent det samme antall kommuner som i 2007 - og i disse 45 kommunene bor også 56 prosent av alle stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn. Slik at mer enn halvparten av landets innvandrere med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. bor i en kommune hvor de er overrepresentert i sitt lokale kommunestyre.

7.5. Hvordan slår stemmetillegget ut for partiene?

Et bilde utkrystalliserer seg. Vi har vist at flere av partiene hadde mange innvandrer kandidater fra Asia, Afrika etc. på listene. Ap hadde flest, fulgt av SV og Høyre. Rødt hadde høyest andel med seks prosent av listekandidatene med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. Men som ved sist valg hjelper det ikke at både Rødt og SV har en høy andel listekandidater med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. fordi de to partiene kun fikk 3,9 prosent av den totale mengden kommunestyremedlemmer. For de fleste partiene hadde (med unntak av Rødt og SV) innvandrer kandidatene i liten grad stemmetillegg. Særlig for de mindre partiene som bare får innvalgt et fåtall representanter vil det være avgjørende om en kandidat har et stemmetillegg eller ikke. Det har vi også sett med den høye andelen med stemmetillegg blant de innvalgte fra SV og Rødt.

I norsk kommunepolitikk er det særlig fire partier som ”stikker av med det store antallet representanter:”; Ap, Høyre, Frp og SP. De tre første på grunn av størrelse og SP mye på grunn av partiets sterke stilling i de små kommunene i distriktene. Til sammen har disse partiene over tre av fire kommunestyrerepresentanter. Ser vi kun på disse fire partiene er det hos Arbeiderpartiet vi finner den klart høyeste andelen og antallet listekandidater fra Asia, Afrika etc. Det stod flere kandidater på Aps lister enn på de tre andre partienes lister til sammen. Og Ap endte opp med å få innvalgt over 35 prosent av sine kandidater med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. Av samtlige partier hadde Ap klart flest innvandrere på listene.

⁵ SSB gikk i 2007 bort i fra denne betegnelsen (se for øvrig kapittel 2). For sammenlignbarhetens skyld gjengir vi likevel tallene. For 2011 har vi brukt den nye betegnelsen og har sett på over/underrepresentasjon for gruppen Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa utenfor EU/EØS.

Dernest har vi vist at andelen stemmeberettigede innvandrere fra Asia, Afrika etc. i kommunen har mye å si for muligheten til å bli valgt inn. Dersom en kandidat fra Asia, Afrika etc. stod på liste i en kommune med en andel innvandrere fra Asia, Afrika etc. som ligger over landsgjennomsnittet, hadde vedkommende langt større sannsynlighet for å bli valgt inn enn om kandidaten stod på en liste i en kommune med en andel under landsgjennomsnittet. Bare et fåtall av Aps kandidater i disse store innvandrerkommunene hadde stemmetillegg, likevel ble nær alle valgt inn, da disse kandidatene fikk et stort antall personstemmer og slengere på valgdagen.

Innvandrere fra Asia, Afrika etc. som stod på liste utenfor de største innvandrerkommunene, var som vi har vist i liten grad forhåndskumulert, og hadde omtrent samme mulighet til å bli valgt inn som en hvilken som helst annen listekandidat som heller ikke var forhåndskumulert.

8. Avslutning

Ser vi kun på valgdeltakelsen til innvandrere fra Asia, Afrika etc. er den mye lavere enn i befolkningen ellers, men innvandrere fra Asia, Afrika etc. var godt representert på valglistene i forkant av valget, og ble godt representert i landets kommunestyre. Særlig i sentrale områder. Det må legges til at noen enkeltland utpeker seg med relativt høy valgdeltakelse, mange listekandidater og mange innvalgte representanter. Andre grupper igjen, deltar i liten grad, har få eller ingen listekandidater og er i liten grad representert i landets kommunestyre.

Innvandrere fra Asia, Afrika etc. er ikke underrepresentert i lokaldemokratiet om vi tar hensyn til den underliggende befolkningssammensetningen. Innvandrere i Norge bor i stor grad i de store byene og kommunene rundt Oslo og der er de også godt representert. Tallene for valgdeltakelse og valgte kommunestyrerepresentanter i Oslo er et eksempel på dette. I hovedstaden utgjorde innvandrere fra Asia, Afrika etc. 16 prosent av de stemmeberettigede, og ble svært godt representert i bystyret med 27 prosent av representantene.

Som for fire år siden stemmer innvandrere fra Asia, Afrika etc. i mye større grad enn resten av befolkningen på partiene på venstresiden. Hele 67 prosent av denne innvandrerguppen stemte på AP, SV eller Rødt ved valget i 2011. Dette mønsteret ser vi også i partitilhørigheten til listekandidatene og til de innvalgte kommunestyrerepresentantene med innvandrerbakgrunn. Over halvparten står på listene til de tre partiene på venstresiden og blant de innvalgte representantene er 3 av 4 med innvandrerbakgrunn fra Asia, Afrika etc. fra venstresidens partier. Valget i 2011 bekrefter i så måte mønsteret fra tidligere valg.

Kilder

- Bergh, Johannes, Bjørklund, Tor og Aalandslid, Vebjørn (2008) ”Ikke-vestlige innvandrere og kommunevalget 2007. Stemmer til venstre, men er ikke venstreorientert”. Samfunnspeilet nr. 2 2008. Statistisk sentralbyrå
- Bergh, Johannes, Bjørklund, Tor og Aalandslid, Vebjørn (2012) ”Ap festet grepet blant innvandrerne i 2011” Samfunnspeilet nr. 5 2012. Statistisk sentralbyrå
- Bjørklund, Tor og Kval, Karl-Erik (2001): «Innvandrere og lokalvalget 1999», i Rapport 2/2001, Institutt for samfunnsforskning.
- Blom, Svein og Kristin Henriksen (2008): ”Levekår blant innvandrere i Norge 2005/2006”, Rapporter 2008/5, Statistisk sentralbyrå
- Brørs, Anne Sofie, Dybendahl Kirsten, Foss Aslaug Hurlen, Jakobsen Trude (2000) ”Dokumentasjon av BESYS – befolkningsstatistikksystemet”. Notater 24/2000. Statistisk sentralbyrå
- Dybendal, Kirsten Enger og Slaastad, Tove Irene: ”Uttak til befolkningsstatistikk fra populasjonsregisteret BeReg” Interne dokumenter 11/2013. Statistisk sentralbyrå.
- Dzamarija, Minja Tea, Andreassen, Kristina Kvarv og Slaastad, Tove Irene: ”Dokumentasjon over registerbasert statistikk over innvandrere og norskfødt med innvandrerforeldre”. Interne dokumenter 12/2013. Statistisk sentralbyrå.
- Hendriks, Coen, Sjørbotten, John, Dybendal, Kirsten og Bredesen Vestby, Ole (2010): ”Befolkningsregisteret-SSBs populasjonsregister for personer”. Interne dokumenter, 23/2010, Statistikk sentralbyrå.
- Henriksen, Kristin (2010) ”Valgdeltakelsen blant innvandrere ved Stortingsvalget 2009”, Rapporter 2010/19, Statistisk sentralbyrå
- Predelli, Line Nyhagen (2003): ”Uformelle veier til makt. Om minoritetskvinnens politiske innflytelse” Makt og demokratiutredning 1998-2003, Rapportserien 60, 2003.
- Aalandslid, Vebjørn og Tronstad Kristian (2005) ”Norske kommunestyrer Er ikke-vestlige innvandrere underrepresentert?” Samfunnspeilet 1/2005 Statistisk sentralbyrå
- Aalandslid, Vebjørn (2006): ”Valgdeltakelsen blant norske statsborgere med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn ved Stortingsvalget 2005” Rapport 2006/23. Statistisk sentralbyrå
- Aalandslid, Vebjørn (2008):Innvandrere og kommunestyrevalget 2007. Rapport 2008/47. Statistisk sentralbyrå

Vedlegg A: Tabeller

Tabell A1. Kommunestyre- og fylkestingsvalget 2011. Valgdeltakelse i prosent i utvalget av norske statsborgere med innvandrerbakgrunn, etter landbakgrunn og kjønn

Landbakgrunn ¹	Valgdeltakelse i prosent			Personer med stemmerett i utvalget			Stemmeberettigede innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre med norsk statsborgerskap		
	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner
I alt	42,7	41,3	44,1	6 788	3 111	3 677	182 324	87 699	94 625
Europa	41,7	38,4	44,4	2 546	1 111	1 435	59 365	26 646	32 719
Afrika	46,6	45,0	48,3	1 048	547	501	25 833	14 051	11 782
Asia	41,9	41,7	42,2	2 498	1 158	1 340	87 049	42 645	44 404
Nord- og Mellom Amerika	51,5	53,0	50,8	196	66	130	3 138	1 155	1 983
Sør-Amerika	43,2	40,2	46,4	400	190	210	6 803	3 148	3 655
Oseania	53,0	61,5	47,5	100	39	61	136	54	82
EU/EØS-land i Europa	59,8	56,0	62,3	1 117	434	683	24 459	9 862	14 597
Ikke-EU/EØS-land i Europa	29,2	28,1	30,3	1 431	678	753	34 949	16 816	18 133
Nord-Amerika	59,0	56,8	60,3	100	37	63	1 677	649	1 028
Oseania	53,0	61,5	47,5	100	39	61	136	54	82
Afrika	46,6	45,0	48,3	1 048	547	501	25 833	14 051	11 782
Asia	41,9	41,7	42,1	2 496	1 157	1 339	87 008	42 615	44 393
Sør- og Mellom-Amerika[43,3	41,1	45,3	496	219	277	8 262	3 652	4 610
EU/EØS, USA; Canada, Australia og New Zealand	59,7	56,1	62,1	1 304	506	798	26 253	10 557	15 696
Afrika, Asia, Sør- og Mellom- Amerika, Europa utenom EU/EØS og Oseania utenom Australia og New Zealand	39,9	39,3	40,5	5 484	2 605	2 879	156 071	77 142	78 929
Utvalgte land									
Danmark	74,0	68,0	77,6	200	75	125	4 056	1 700	2 356
Sverige	62,3	56,9	65,4	199	72	127	3 006	1 105	1 901
Kroatia	30,5	29,1	32,2	200	110	90	1 982	1 029	953
Polen	43,5	38,1	46,0	200	63	137	4 614	1 484	3 130
Russland	31,0	18,8	34,9	200	48	152	3 968	1 065	2 903
Tyrkia	34,1	34,9	33,3	249	129	120	8 622	4 710	3 912
Tyskland	64,5	62,2	66,1	200	82	118	2 933	1 198	1 735
Bosnia-Hercegovina	30,8	34,7	27,0	250	124	126	9 277	4 502	4 775
Makedonia	22,5	18,1	27,4	200	105	95	1 852	968	884
Kosovo	18,0	17,5	18,6	250	137	113	6 776	3 558	3 218
Eritrea	41,0	43,0	39,3	200	93	107	1 714	881	833
Etiopia	47,7	49,1	46,1	199	110	89	1 873	990	883
Marokko	46,5	40,0	53,7	200	105	95	4 717	2 685	2 032
Somalia	50,2	46,5	54,1	249	127	122	9 111	4 891	4 220
Afghanistan	39,0	40,2	37,0	200	127	73	3 252	1 912	1 340
Sri Lanka	57,2	60,5	54,0	250	124	126	7 273	3 939	3 334
Filippinene	42,0	30,9	45,1	250	55	195	6 065	1 286	4 779
India	44,0	44,6	43,6	200	83	117	4 608	2 322	2 286
Irak	39,5	43,4	33,3	248	152	96	10 395	5 739	4 656
Iran[34,4	34,3	34,5	250	137	113	10 416	5 724	4 692
Kina	30,5	24,4	34,7	200	82	118	3 009	1 296	1 713
Pakistan	50,4	48,9	52,2	250	137	113	18 292	9 635	8 657
Thailand	39,0	12,9	43,8	200	31	169	3 333	489	2 844
Vietnam	35,6	35,5	35,7	250	121	129	13 506	6 654	6 852
Chile	42,0	38,7	46,9	200	119	81	4 500	2 334	2 166

¹ Eget, mors eller fars fødeland

Tabell A2. Kommunestyre- og fylkestingsvalget 2011. Valgdeltakelse i prosent i utvalget av utenlandske statsborgere med stemmerett, etter statsborgerskap og kjønn

	Valgdeltakelse i prosent. Alder					Personer med stemmerett i utvalget. Alder					Stemmeberettigede innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre med norsk statsborgerskap				
	I alt	18-25 år	26-39 år	40-59 år	60 år og over	I alt	18-25 år	26-39 år	40-59 år	60 år og over	I alt	18-25 år	26-39 år	40-59 år	60 år og over
Landbakgrunn¹															
I alt	42,7	29,3	37,0	47,5	55,0	6 788	972	1 831	2 756	1 229	182 324	29 916	52 540	71 971	27 897
Europa	41,7	22,5	29,8	43,7	60,2	2 546	320	576	930	720	59 365	7 887	13 925	21 919	15 634
Afrika	46,6	31,8	46,4	51,9	51,5	1 048	166	374	447	61	25 833	4 697	8 944	10 471	1 721
Asia	41,9	32,3	37,0	48,7	45,9	2 498	420	733	1 109	236	87 049	16 081	27 142	35 731	8 095
Nord- og Mellom															
Amerika	51,5	:	42,4	48,4	59,1	196	11	33	64	88	3 138	205	663	842	1 428
Sør-Amerika	43,2	23,0	44,0	46,0	50,9	400	51	102	173	74	6 803	1 040	1 849	2 966	948
Oseania	53,0	:	:	42,4	66,0	100	4	13	33	50	136	6	17	42	71
EU/EØS-land i Europa ...	59,8	41,0	41,6	56,1	69,0	1 117	50	130	358	579	24 459	1 232	3 216	7 889	12 122
Ikke-EU/EØS-land i															
Europa	29,2	19,7	26,6	36,0	29,6	1 431	271	446	573	141	34 949	6 658	10 712	14 056	3 523
Nord-Amerika	59,0	:	:	:	65,3	100	1	7	20	72	1 677	60	120	251	1 246
Oseania	53,0	:	:	42,4	66,0	100	4	13	33	50	136	6	17	42	71
Afrika	46,6	31,8	46,4	51,9	51,5	1 048	166	374	447	61	25 833	4 697	8 944	10 471	1 721
Asia	41,9	32,2	37,0	48,7	45,9	2 496	419	733	1 108	236	87 008	16 078	27 139	35 706	8 085
Sør- og Mellom-Amerika	43,3	25,4	44,4	46,3	47,4	496	61	128	217	90	8 262	1 185	2 392	3 556	1 129
EU/EØS, USA; Canada, Australia og New Zealand]	59,7	40,3	41,2	55,8	68,7	1 304	55	146	406	697	26 253	1 298	3 349	8 175	13 431
Afrika, Asia, Sør- og Mellom- Amerika, Europa utenom EU/EØS og Oseania utenom Australia og New Zealand	39,9	28,8	36,7	46,4	42,9	5 484	917	1 685	2 350	532	156 071	28 618	49 191	63 796	14 466
Utvalgte land															
Danmark	74,0	:	:	66,7	77,9	200	4	14	51	131	4 056	70	210	942	2 834
Sverige	62,3	:	:	54,8	67,4	199	7	15	42	135	3 006	103	277	726	1 900
Kroatia	30,5	10,3	31,4	37,3	37,0	200	39	51	83	27	1 982	328	510	825	319
Polen	43,5	40,0	40,5	40,2	56,1	200	20	42	97	41	4 614	462	921	2 181	1 050
Russland	31,0	23,3	33,3	32,2	30,4	200	30	60	87	23	3 968	749	1 093	1 762	364
Tyrkia	34,1	28,6	31,6	43,0	21,1	249	49	95	86	19	8 622	1 610	3 181	3 141	690
Tyskland	64,5	:	:	67,9	68,5	200	5	12	53	130	2 933	106	268	723	1 836
Bosnia-Hercegovina	30,8	21,7	24,3	38,1	36,4	250	46	74	97	33	9 277	1 496	2 559	3 880	1 342
Makedonia	22,5	20,0	13,6	30,7	:	200	35	59	88	18	1 852	382	561	738	171
Kosovo	18,0	11,1	16,5	24,5	:	250	63	79	102	6	6 776	1 767	2 053	2 682	274
Eritrea	41,0	55,6	30,8	43,0	:	200	27	65	100	8	1 714	257	522	820	115
Etiopia	47,7	38,5	33,3	61,3	:	199	26	75	93	5	1 873	329	726	763	55
Marokko	46,5	41,7	48,3	47,7	:	200	36	58	86	20	4 717	841	1 452	1 988	436
Somalia	50,2	35,2	50,9	59,8	:	249	54	108	82	5	9 111	1 979	3 688	3 120	324
Afghanistan	39,0	26,8	41,0	47,5	:	200	56	78	59	7	3 252	955	1 261	859	177
Sri Lanka	57,2	51,4	46,8	64,7	:	250	37	62	133	18	7 273	1 103	1 776	3 926	468
Filippinene	42,0	:	32,4	50,4	39,3	250	22	71	129	28	6 065	591	1 661	3 162	651
India	44,0	36,7	30,5	47,0	71,4	200	30	59	83	28	4 608	781	1 314	1 852	661
Irak	39,5	27,3	32,8	50,5	:	248	55	67	107	19	10 395	2 317	3 560	3 986	532
Iran	34,4	29,5	28,6	38,1	:	250	44	70	118	18	10 416	1 664	2 773	5 141	838
Kina	30,5	:	36,6	29,0	30,2	200	23	41	93	43	3 009	407	636	1 425	541
Pakistan	50,4	38,7	50,6	57,1	58,1	250	62	87	70	31	18 292	4 350	6 575	5 458	1 909
Thailand	39,0	:	25,0	46,9	:	200	20	56	113	11	3 333	420	1 091	1 653	169
Vietnam	35,6	20,0	29,8	47,6	:	250	40	84	105	21	13 506	2 309	4 494	5 291	1 412
Chile	42,0	18,8	37,0	48,9	53,3	200	32	46	92	30	4 500	818	1 163	1 933	586

¹ Eget, mors eller fars fødeland

Figurregister

3.1. Stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn etter statsborgerskap og valgår.	12
3.2. Stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn etter verdensregion. Kommunevalget 2011	12
3.3. Stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn fra Asia, Afrika etc. etter landbakgrunn (rangert) og statsborgerskap. Kommunevalget 2011	13
3.4. Stemmeberettigede i befolkningen i alt og personer med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. etter landbakgrunn og alder. Kommunevalget 2011. Prosent.....	14
4.1. Valgdeltakelse i befolkningen i alt og blant personer med innvandrerbakgrunn etter statsborgerskap og landbakgrunn. Kommunevalget 2011. Prosent	15
4.2. Valgdeltakelsen i hele befolkningen og blant personer med innvandrerbakgrunn. Lokalvalgene 1987-2011. Prosent.....	16
4.3. Valgdeltakelse blant utenlandske statsborgere etter landbakgrunn. Kommunestyrevalget 2011. Prosent	17
4.4. Valgdeltakelse blant utenlandske statsborgere etter landbakgrunn (utvalgte land). Kommunestyrevalgene 2003-2011. Prosent	17
4.5. Valgdeltakelse blant norske statsborgere etter landbakgrunn. Kommunestyrevalget 2011. Prosent	18
4.6. Valgdeltakelse blant personer med innvandrerbakgrunn fra Asia, Afrika, etc. etter alder og statsborgerskap. Kommunestyrevalget 2011. Prosent	18
4.7. Valgdeltakelse blant personer med innvandrerbakgrunn fra utvalgte land etter innvandringskategori. Kommunestyrevalget 2011. Prosent.....	19
4.8. Valgdeltakelse blant personer med innvandrerbakgrunn fra Asia, Afrika etc. etter statsborgerskap og kjønn. Kommunestyrevalget 2011. Prosent	20
4.9. Valgdeltakelse blant personer med innvandrerbakgrunn fra Asia, Afrika etc. Etter statsborgerskap og botid. Kommunestyrevalget 2011. Prosent	20

Tabellregister

2.1.	Oversikt over datakilder brukt i denne rapporten.....	11
3.1	Stemmeberettigede innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre etter landbakgrunn (rangert etter antall med innvandrerbakgrunn) og kommune. Kommunevalget 2011	14
5.1.	Stemmegivning ved kommunestyrevalget 2011 blant velgere med innvandrerbakgrunn, sammenliknet med valgresultatet i 2007. Prosent	22
5.2.	Stemmegivning ved kommunestyrevalget 2011 blant velgere med bakgrunn fra Asia, Afrika etc., sammenliknet med valgresultatet. Prosent.....	22
6.1.	Listekandidater etter landbakgrunn og kjønn. Kommunevalget 2011.....	23
6.2.	Listekandidater etter landbakgrunn og sentralitet. Prosent. Kommunevalget 2011	24
6.3.	Listekandidater etter landbakgrunn og parti. Kommunevalget 2011.....	25
6.4.	Listekandidater med bakgrunn Asia, Afrika etc. etter parti og landbakgrunn. Kommunevalget 2011	25
6.5.	Listekandidater med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. etter parti og stemmetillegg. Kommunevalget 2011	26
7.2.	Kommunestyrerepresentanter etter parti og landbakgrunn. Utvalgte land. Kommunevalget 2011	28
7.2.	Kommunestyrerepresentanter etter kjønn og landbakgrunn. Kommunevalget 2011 ...	28
7.3.	Kommunestyrerepresentanter med bakgrunn fra Asia, Afrika etc. etter parti og kandidater med stemmetillegg. Kommunevalget 2011	29
7.5.	Kommunestyrerepresentanter etter kommune. Kommunevalget 2011	29
Vedlegg:		
A1.	Kommunestyre- og fylkestingsvalget 2011. Valgdeltakelse i prosent i utvalget av norske statsborgere med innvandrerbakgrunn, etter landbakgrunn og kjønn.....	34
A2.	Kommunestyre- og fylkestingsvalget 2011. Valgdeltakelse i prosent i utvalget av utenlandske statsborgere med stemmerett, etter statsborgerskap og kjønn	35

B Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
NO-2225 Kongsvinger

Avsender:
Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo

Besøksadresse:
Kongens gate 6, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00

ISBN 978-82-537-8691-9 (trykt)
ISBN 978-82-537-8692-6 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

Pris kr 155,00 inkl. mva

ISBN 978-82-537-8691-9

9 788253 786919

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway